

Vlaams
Parlement

stuk **727** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 22 oktober 2010 (2010-2011)

Beleidsbrief

Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

Beleidsprioriteiten 2010-2011

ingediend door de heer Kris Peeters,
minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid

INHOUD

Voorwoord.....	5
1. Omgevingsanalyse.....	6
1.1. Inleiding.....	6
1.2. Een stevige sector in beweging.....	6
1.3. Vlaanderen in vergelijking met Europese lidstaten.....	8
1.3.1. Bedrijfseconomische kengetallen.....	8
1.3.2. Productiewaarde en handelssaldo.....	8
1.4. Een heterogene sector, een fluctuerend inkomen.....	9
1.5. Landbouwrapport 2010.....	9
2. Na de crisis, opnieuw vooruit.....	10
2.1. Vlaams herstelplan voor de landbouw.....	10
2.1.1. Herstelplan landbouw.....	10
2.1.2. Crisis in de varkenshouderij.....	11
2.1.3. Prijstransparantie.....	12
2.1.4. Risicobeheer.....	12
2.1.5. Boeren op een Kruispunt.....	13
2.2. Een competitieve Vlaamse landbouw in een Europese en internationale context.....	13
2.2.1. Staten-Generaal Industrie.....	13
2.2.2. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013.....	15
2.2.3. Toekomstig zuivelbeleid.....	16
2.2.4. De GMO een voorbeeld voor het GLB, de Vlaamse GMO een voorbeeld voor Europa.....	16
2.2.5. GGO-beleid.....	17
2.2.6. Bilaterale en multilaterale aangelegenheden.....	17
2.2.7. Versterken exportpositie Vlaamse landbouw.....	18
3. Landbouwers, ondernemers in het kwadraat.....	19
3.1. Het VLIF, motor voor vernieuwing, innovatie en verduurzaming door investeringen in de landbouw.....	19
3.2. Voorlichting en advies.....	21
3.3. Innovatieve landbouw.....	21
3.3.1. Platform voor Landbouwonderzoek.....	21
3.3.2. ILVO 2020.....	22

3.3.3. Praktijkcentra	23
3.3.4. Innovatiebeleid.....	24
3.3.5. Landbouwproducten als basis voor de ‘biobased economy’	24
3.3.6. Innovatief aanbesteden	24
3.4. Reductie van gewasbeschermingsmiddelen	25
3.5. Dierenwelzijn.....	25
3.6. Duurzame eiwitproductie	26
3.7. Dialoogdagen in de aardappelsector.....	26
4. De Vlaamse overheid schept kansen voor de landbouw	27
4.1. Bedrijfsontwikkelingen mogelijk maken	27
4.1.1. Strategisch Plan Biolandbouw: stand halverwege.....	27
4.1.2. Actieplan Vleesvee	28
4.1.3. Hoeve- en streekproducten.....	28
4.1.4. Zorgboerderijen	29
4.1.5. Verdere uitvoering co-existentiebepaling	29
4.1.6. Bijen onder druk	30
4.2. Ruimte voor landbouw	30
4.2.1. Afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur	30
4.2.2. Glastuinbouwbedrijvenzones	30
4.3. Afstemming met water en natuur.....	31
4.3.1. Stroomgebiedsplannen en maatregelenprogramma	31
4.3.2. Agrobiodiversiteit	31
4.3.3. Instandhoudingsdoelstellingen.....	32
5. Plattelandsontwikkelingsbeleid	33
6. De landbouwadministratie: efficiënt en doeltreffend	34
6.1. Administratieve vereenvoudiging.....	34
6.1.1. Landbouwdecreet.....	34
6.1.2. eVLIF	34
6.1.3. Samenwerking met FOD Economie rond de landbouwenquête ...	34
6.1.4. Stroomlijning controles op de landbouwbedrijven door samenwerking	35
6.2. Efficiëntie en effectiviteit	36
6.2.1. Meer doen met minder.....	36
7. Visserij	38
7.1. Het EU-beleid	38
7.1.1. Vlaanderen aan het stuur van de EU-visserijraden.....	38
7.1.2. Gemeenschappelijk Visserijbeleid	38
7.1.3. Gegevensuitwisseling en elektronisch logboek.....	39

7.2. Verduurzaming van de visserij	39
7.2.1. Beheersplannen – visserij-inspanningsbeperking	39
7.2.2. Vloot in reconversie	39
7.2.3. Belgisch Operationeel Programma in het kader van het Europese Visserijfonds.....	40
7.2.4. Visserijonderzoek.....	41
7.3. Visvermarketing.....	42
8. Het Vlaamse platteland, werkgebied voor een duurzaam, innovatief, sociaal en open Vlaanderen	43
8.1. Inleiding	43
8.2. Plattelandsbeleid: een consolidatie en versterking van de voorgaande legislatuur.....	44
8.2.1. De uitvoering van het Vlaams plattelandsbeleidsplan	44
8.2.2. Het plattelandsfonds	44
8.2.3. Evaluatie van de uitvoering van de assen 3 en 4 van het PDPO....	44
8.3. De drie sporen van het plattelandsbeleid	45
8.3.1. Het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's. De adviserende rol van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg wordt verder uitgebouwd.	45
8.3.2. Het opzetten van horizontale projectinitiatieven op Vlaams niveau	47
8.3.3. Het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten.....	48
Bijlage 1: Regelgevingsagenda.....	49
Bijlage 2: Met redenen omklede motie	53

Voorwoord

Vorig jaar bevonden we ons midden in één van de ergste economische en financiële crisissen sedert jaren. Alle indexen stonden op rood. Zo ook binnen de land- en tuinbouwsector.

Het ‘*Vlaamse Herstelplan voor de landbouw*’ met maatregelen die effect moesten opleveren op zowel korte als langere termijn, blijkt doelstreffend geweest te zijn.

Land- en tuinbouw bleken ook in moeilijke tijden bijzonder veerkrachtig!

Het lijkt er sterk op dat het ergste achter ons ligt. De landbouwconjunctuurindex is aan een opwaartse beweging bezig.

We bevinden we ons nu, wat de land- en tuinbouw in zijn geheel betreft, in een veel betere situatie dan een jaar geleden. Toch geldt dit niet voor alle sectoren en ik verwijs daarbij in het bijzonder naar de varkenshouderij, die blijft kampen met een lage rendabiliteit door een combinatie van hoge veevoederkosten en lage afzetprijzen.

Ook op het beleidsvlak dienen er zich een aantal nieuwe uitdagingen aan.

De discussie over de toekomst van het Europese landbouwbeleid, en in het bijzonder de financiering hiervan, is volop gaande. Landbouw is historisch gezien een van de oudste beleidsdomeinen die Europees gericht zijn. Ook morgen zal de landbouwsector in grote mate op het Europese niveau aangestuurd worden. België is tot eind 2010 voorzitter van de EU-Landbouwraad, en ik grijp deze zes maanden dan ook ten volle aan om op het Europese niveau mee richting te geven aan een sterk en duurzaam beleid dat de Vlaamse landbouwsector ten goede komt.

Land- en tuinbouwers zijn ondernemers in het kwadraat. Ik wil hen ook in 2011 ruimte geven om innovatief en duurzaam te kunnen ondernemen, en de instrumenten uit het Vlaamse landbouwbeleid daartoe zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Kris Peeters

Minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid

1 Omgevingsanalyse

1.1 Inleiding

De agrovoedingsindustrie neemt in Vlaanderen een belangrijke positie in, ook al is het economische belang van de primaire sector, net als in andere industrielanden, de voorbije decennia geslonken. Uit cijfers van de Nationale Bank van België blijkt dat de landbouwsector (inclusief jacht, bosbouw en visserij) in 2008 in Vlaanderen 0,8% vertegenwoordigd van de totale Vlaamse bruto toegevoegde waarde en dat ongeveer 2,1% van de actieve bevolking werkzaam was in de agrarische sector.

De landbouw anno 2010 wordt geconfronteerd met veranderende omstandigheden, van globalisering en klimaatverandering over strengere eisen voor milieu en dierenwelzijn, tot het wegvallen van de prijsondersteuning door het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

De land- en tuinbouwsector en het ruimere agrobusinesscomplex blijven onmisbaar voor onze samenleving. De sector vervult belangrijke maatschappelijke opgaven, geeft blijk van dynamiek en innovativiteit en kan zich meten met de concurrentie in het buitenland.

1.2 Een stevige sector in beweging

Het belang en de impact van de Vlaamse land- en tuinbouw kan beschreven worden aan de hand van verschillende indicatoren die betrekking hebben op *structurele* kenmerken, de *economische* context, *sociale* aspecten en *milieueffecten*.

In 2009 bewerkte de land- en tuinbouw volgens gegevens van de mei-enquête een oppervlakte van 620.161 ha. Dat is 46% van de totale Vlaamse grondoppervlakte. Hiervan nemen de voedergewassen met 60% het grootste aandeel voor hun rekening, wat het belang van de rundveehouderij in Vlaanderen illustreert. De bewerkte oppervlakte is voor 35% in eigendom.

Uit de GBCS-databank blijkt een oppervlakte 680.000 ha in gebruik te zijn maar daarin is ook de oppervlakte begrepen die uitsluiten in goede landbouw- en milieuconditie gehouden wordt.

Het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen is ten opzichte van 1999 teruggelopen, met ongeveer 30%, tot 29.394 eenheden in 2009. Dat is een daling van gemiddeld 3,6% per jaar. Ruim 80% van de bedrijven zijn gespecialiseerde bedrijven in een bepaalde productierichting, met veeteelt als veruit de belangrijkste specialisatie (52%), gevolgd door de tuinbouw (17%) en de akkerbouw (17%).

De schaalvergroting en de professionalisering van de landbouwsector zetten zich in snel tempo voort. De gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf is in 2010 21,7 ha terwijl dit in 1980 slechts 8,4 ha was. Verder zien we echter ook dat in Vlaanderen de oppervlakte cultuurgrond tussen 1980 en 2010 slechts met 3% gedaald is. De combinatie van een lichte daling van die oppervlakte en een sterke daling van het aantal bedrijven wijst op een duidelijke schaalvergroting. Ook als we naar het aantal dieren kijken is er eenzelfde tendens. Het aantal runderen is weliswaar tussen 1980 en 2010 gedaald met 17%, maar dit is een veel kleinere daling dan het aantal bedrijven met runderen. Het aantal bedrijven met runderen daalde over de beschouwde periode met 70%. Dit resulteert in een duidelijke stijging van het aantal runderen per bedrijf, met name 90 runderen per bedrijf in 2010 ten opzichte van 33 in 1980. Bij de varkens daalde het aantal bedrijven met 84%, terwijl het aantal varkens zelfs steeg ten opzichte van 1980. In 1980 hadden bedrijven gemiddeld 150 varkens terwijl dit er nu 1.171 dieren zijn.

Deze tendens van schaalvergroting is niet alleen merkbaar binnen de Vlaamse landbouw, maar ook in andere Europese landen. Volgens de gegevens van Eurostat daalde het aantal bedrijven ongeveer even sterk in onze buurlanden. Het feit dat we steeds minder, maar grotere bedrijven hebben is dus een algemene tendens. De schaalvergroting is een normale tendens die ook speelt in de andere takken van de economie en die daarom niet als negatief gezien hoeft te worden en die zich waarschijnlijk in de toekomst nog verder zal zetten.

De eindproductiewaarde van de Vlaamse land- en tuinbouw bedraagt in 2009 4,5 miljard euro. 60% is afkomstig van de veeteelt, 31% van de tuinbouw en 9% van de akkerbouw. De producten die in Vlaanderen het meest bijdragen tot de omzet zijn varkensvlees, zuivel, rundvlees, groenten en sierteelt. De landbouw in Vlaanderen is goed voor ongeveer drie kwart van de nationale eindproductiewaarde. Met uitzondering van een aantal akkerbouwproducten (granen, suikerbieten), neemt Vlaanderen voor de belangrijkste producten duidelijk meer dan de helft voor zijn rekening.

Dankzij de landbouw is ons land voor heel wat voedingsproducten zelfvoorzienend. De productie dekt met andere woorden de consumptie. Uit de laatste cijfers van Eurostat blijkt dat de Belgische zelfvoorzieningsgraad voor aardappelen 251% bedraagt, voor varkensvlees 238%, voor suiker 198%, voor vloeibare melkproducten 146%, voor rund- en kalfsvlees 142%, voor pluimveevlees 120% en voor tarwe 55%.

De totale Belgische handel in landbouwproducten kent een duidelijk positief handelssaldo van 3,4 miljard euro. In 2009 is de totale uitvoer goed voor 30,6 miljard euro, terwijl de invoer van landbouwproducten op 27,2 miljard euro bedraagt. Het aandeel van de invoer en de uitvoer van landbouwproducten in de totale Belgische handel bedraagt respectievelijk 10,8% en 11,6%. De agrarische sector vertegenwoordigt ruim een kwart van het totale handelsoverschot. Akkerbouwproducten vertegenwoordigen veruit de hoogste in- en uitvoerwaarde, maar het overschot is vooral te danken aan de dierlijke (varkensvlees) en agro-industriële producten (meststoffen, landbouwmaterieel).

De structuur en dynamiek van de land- en tuinbouw wordt steeds meer bepaald door de relatie met de rest van de keten, aangezien de productie meer en meer geïntegreerd raakt met activiteiten en producten van de sectoren ervoor en erna. In 2008 steeg de omzet van alle bedrijven van het agrobusinesscomplex tot 51,7 miljard euro, wat een stijging van ongeveer 20% is ten opzichte van 2000. De voedingssector neemt hiervan de helft voor zijn rekening. Recent hebben de landbouworganisaties, de distributiesector en de voedingsindustrie, na twee jaar intensief overleg een gedragscode voor goede handelspraktijken ondertekend. Dat is een duidelijke stap in de richting van een duurzame samenwerking tussen de verschillende schakels van de agrovoedingsketen.

Vlaanderen heeft een bevoorrechte positie omdat het in een gebied ligt met een hoge concentratie aan koopkrachtige consumenten. Door de verstedelijking zijn er grote kansen voor korte ketens: de markt is vlakbij. Ook de hogere transportkosten scheppen kansen voor de lokale productie, maar tegelijk zijn er ook de beperkingen van een verstedelijkt gebied zoals ruimte en uitbreidingsmogelijkheden.

De landbouwer diversificeert. Hij verruimt steeds meer zijn werkveld tot buiten de traditionele landbouwonderneming met activiteiten als thuisverwerking en -verkoop van hoeveproducten, hoefveterisme, zorgfuncties, landschaps- en natuurbeheer, enz. In 2009 telt Vlaanderen 4300 landbouwers die een of meerdere verbredingsactiviteiten uitoefenen. Zo zijn er volgens het Steunpunt Groene Zorg 474 actieve zorgboerderijen. 2.428 landbouwers hebben een beheersovereenkomst lopen met betrekking tot milieuzorg en er zijn zowat 903 hoeveproducenten.

De milieudruk van de landbouw neemt af. In de periode 2000-2008 daalden de verzurende en vermestende emissie, de broeikasgasemissie en de emissie van fijn stof, aanzienlijk. De erosiegevoeligheid van het landgebruik neemt daarentegen toe. De druk op het waterleven door gewasbeschermingsmiddelen schommelt tussen 2005 en 2008. Dit varieert naargelang van de weersomstandigheden, de sector en de toe- of afname van areaal.

In 2008 bedraagt de totale emissie van broeikasgassen uit de landbouw 8.385 kton CO₂-equivalenten, een daling met 18% t.o.v. 1990. De daling is voornamelijk het gevolg van een inkrimping van de veestapel en ook het rationelere energiegebruik in de glastuinbouw. Het aandeel van de landbouw in de totale Vlaamse broeikasgasemissie bedraagt 11%. Het relatief grote aandeel van de landbouw is te wijten aan het feit dat lachgas (N₂O) en methaan (CH₄) een veel zwaarder broeikaseffect hebben dan

koolstofdioxide. 56% van de Vlaamse lachgasemissie en 76% van de Vlaamse methaanemissie komen uit de landbouw.

In het kader van adaptatie aan de veranderende klimatologische omstandigheden moet de Vlaamse landbouw zich op termijn weten te wapenen tegen verschijnselen als aanhoudende droogte, overstromingen en hogere temperaturen. Een studie door Gobin et al. (2008) toont aan dat de financiële impact van de klimaatverandering op de Vlaamse land- en tuinbouw beperkt blijft als bedrijven de nodige maatregelen nemen. Het gaat daarbij onder meer om nieuwe teelten, beter inzicht in watermanagement en nieuwe technologische ontwikkelingen.

1.3 Vlaanderen in vergelijking met Europese lidstaten

Een tweede manier om het belang en vooral de performantie van de Vlaamse land- en tuinbouw te beschrijven is het beantwoorden van de vraag: “hoe scoort de Vlaamse landbouw in vergelijking met de landbouw in andere Europese landen?” In het toekomstplan *Vlaanderen in Actie. Pact 2020* formuleert Vlaanderen de ambitie om in 2020 een performante landbouw te hebben die de vergelijking met de Europese landbouweconomische topregio's kan doorstaan. Op basis van bedrijfseconomische kengetallen en de productie- en handelswaarde kan de landbouw in Vlaanderen en België vergeleken worden met die in andere lidstaten.

1.3.1 Bedrijfseconomische kengetallen

In 2010 voerde het Departement Landbouw en Visserij een eerste bedrijfseconomische benchmarking door van de Vlaamse landbouw met de andere Europese lidstaten. Het jaar 2006 fungeert daarbij als nulmeting. Er werd geopteerd voor een meting ten opzichte van de 24 andere EU-lidstaten waarvoor cijfermateriaal beschikbaar is (Roemenië en Bulgarije worden buiten beschouwing gelaten) en voor een vergelijking op basis van bedrijfseconomische parameters. Het gaat om de netto toegevoegde waarde per bedrijf, het netto bedrijfsinkomen, de netto toegevoegde waarde per voltijdse arbeidskracht, het netto bedrijfsinkomen per voltijdse arbeidskracht, de productiviteitsratio, de solvabiliteit, de schuldgraad, de liquiditeit en het rendement op activa.

Uit het rapport blijkt dat de Vlaamse en Belgische landbouw in vergelijking met de andere EU-lidstaten voor de meeste indicatoren al erg performant voor de dag komt. Zo scoort Vlaanderen relatief goed voor de indicatoren netto toegevoegde waarde (per bedrijf), productiviteit en rendement op activa. Met betrekking tot de parameter netto bedrijfsinkomen en netto bedrijfsinkomen per voltijdse arbeidskracht voert Vlaanderen (en ook België) het Europese klassement aan.

1.3.2 Productiewaarde en handelssaldo

De plaats van onze land- en tuinbouw in de Europese Unie kan ook ingeschat worden door de productiewaarde en het handelssaldo. Cijfers van Eurostat geven uitsluitsel over het aandeel van de Belgische landbouw in de totale productiewaarde en buitenlandse handel van de EU.

In de landbouwproductie in de EU-27 neemt België een niet te verwaarlozen percentage voor zijn rekening. Het aandeel overschrijdt in 2008 de drempel van 4%: voor varkensvlees (4,7%), wortelen (4,5%), suikerbieten (4,3%) en pluimveevlees (4,1%).

België neemt in 2009 7,5% van de landbouwimport en 8,8% van de landbouwexport van de EU-27 voor zijn rekening. Het staat daarmee voor de import op de zesde plaats, na Duitsland (16,9%), Frankrijk (12,1%), het Verenigd Koninkrijk (11,7%), Nederland (9,8%) en Italië (9,3%), en voor de export zelfs op de vierde plaats, na Nederland (16,5%), Duitsland (16,2%) en Frankrijk (13,6%). Het Belgische agrohandelssaldo van 3,4 miljard euro is het derde grootste overschot van alle EU-lidstaten, na Nederland (22 miljard euro) en Denemarken (5,6 miljard euro). De hoge cijfers voor België wijzen

erop dat ons land bij uitstek een open economie heeft die leeft van in- en uitvoer en doorvoer van producten. De havens spelen hierin een belangrijke rol. Uit cijfers van de Nationale Bank blijkt dat Vlaanderen goed is voor 80% van de nationale landbouwexport en -import.

1.4 Een heterogene sector, een fluctuerend inkomen

Ondanks alle statistieken is landbouw moeilijk onder één noemer te vatten. Tussen landbouwbedrijven enerzijds en tuinbouwbedrijven anderzijds bestaan er doorgaans grote verschillen, maar ook binnen de landbouw of de tuinbouw bestaat een enorme verscheidenheid..

Inkomens van landbouwbedrijven kunnen sterk onderling verschillen in de tijd, zowel binnen hetzelfde jaar als tussen jaren onderling. Zo blijkt uit gegevens van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) dat het familiale arbeidsinkomen per familiale arbeidskracht specifiek voor de landbouwsector (zonder tuinbouw dus) in 2008 14.660 euro bedraagt. Tussen 2001 en 2008 fluctueert het globale gemiddelde over de jaren sterk, waarbij 2002, 2003 en 2008 slechte jaren waren. Het inkomen in 2008 bedraagt maar 53% van het inkomen van 2001, zonder daarbij rekening te houden met inflatie en dus met verlies aan koopkracht.

Inkomenscijfers voor de landbouw in zijn geheel (zonder tuinbouw dus) verhullen de sterke verschillen die kunnen bestaan tussen subsectoren of productierichtingen. In 2008 doet melkvee (sterk gespecialiseerd) het iets beter dan akkerbouw en varkens. Gespecialiseerde rundvleesbedrijven scoren relatief slecht.

Bovendien bestaan er verschillen tussen en binnen subsectoren van jaar tot jaar, die op hun beurt aan grote schommelingen onderhevig kunnen zijn. Zo steeg het familiale arbeidsinkomen per familiale arbeidskracht voor gespecialiseerde melkveebedrijven van 24.551 euro in 2005 naar 44.388 euro in 2007, waarna het in 2008 opnieuw daalde naar 19.044 euro. In dezelfde periode daalde het FAI/FAK voor gespecialiseerde varkensbedrijven van 51.839 euro (in 2005) naar 15.719 (in 2008). Over de beschouwde vier jaar vertoonde het inkomen voor gespecialiseerde akkerbouwbedrijven de eerste drie jaar een licht stijgende trend om het vierde jaar te kelderden. Het inkomen voor gespecialiseerde rundvleesbedrijven bleef constant op een relatief laag niveau, maar halveerde toch nog in 2008.

Ten slotte camoufleren de gemiddelden voor de landbouw in zijn geheel en per productierichting eveneens de grote spreiding van de resultaten tussen bedrijven onderling.

1.5 Landbouwrapport 2010

In januari 2011 op de landbouwbeurs Agriflanders in Gent zal het derde Landbouwrapport (LARA) voorgesteld worden. Het Landbouwrapport 2010 zal een volledige beschrijving geven van de Vlaamse landbouw, tuinbouw en visserij. Het tweejaarlijkse rapport is niet alleen bestemd voor de beleidsbetrokkenen, maar wil ook voldoende toegankelijk zijn voor de geïnteresseerde burger. Net als in het vorige LARA wordt uitvoerig ingegaan op de economische en sociale situatie van de Vlaamse landbouw, het landbouwbeleid, de internationale situering van de voedselproductie, de landbouw in relatie tot zijn omgeving, de visserijsector en het gehele agrobusinesscomplex. De toestand van alle land- en tuinbouwsectoren wordt voor het eerst beschreven in een afzonderlijk sectorenboek. De gegevens in het LARA berusten op de laatst beschikbare cijfers van zowel beleidsinterne als beleidsexterne dataleveranciers.

2 Na de crisis, opnieuw vooruit

2.1 Vlaams herstelplan voor de landbouw

2.1.1 Herstelplan landbouw

Het Vlaamse herstelplan voor de landbouw bevat een aantal acties en maatregelen ten gunste van de door de crisis geteisterde land- en tuinbouwers.

De specifiek Vlaamse maatregelen waren erop gericht de land- en tuinbouwers de crisis te laten doorkomen. Wie als gevolg van de economische crisis problemen had om de geplande investeringen uit te voeren binnen de reglementaire maximumtermijn van twee jaar, kon een verlenging krijgen. Waar het aantal dergelijke vragen normaal beperkt bleef tot een paar tientallen per jaar werden er sinds de start van de crisis medio 2008 ongeveer 150 dergelijke vragen ingeleid.

De verwachte en door bepaalde banken in het vooruitzicht gestelde belangrijke toename van de vraag naar gewestwaarborg voor investeringskrediet is er niet gekomen. Het beperkte aantal aanvragen werd met voorrang afgehandeld. In 2009 werd er voor 28 dossiers in totaal 9,060 miljoen euro waarborg verleend. In 2008 was dat 6,632 miljoen euro voor 24 dossiers. Relatief is de toename belangrijk maar t.o.v. een subsidiabel investeringsvolume van de orde van 375 miljoen euro blijft dat bedrag beperkt.

Het verlenen van betalingsfaciliteiten om het liquiditeitsprobleem op te vangen is aanzienlijk toegenomen. Terwijl dit voor de crisis beperkt bleef tot een honderdtal aanvragen per jaar is dat gestegen naar ruim 300 in 2009 en halfweg 2010 bijna 200. Die vragen worden algemeen positief afgehandeld.

In het najaar 2009 werd van een versoepeling van de tijdelijke Europese kaderregeling ter stimulering van de toegang tot financiering, gebruik gemaakt om een extra steunmaatregel uit te vaardigen ten gunste van de land- en tuinbouwers. Tot einde 2010 kan onder bepaalde voorwaarden rentesubsidie (van 3% gedurende 3 jaar) en gewestwaarborg verkregen kunnen worden op een overbruggingskrediet voor de financiering van operationele kosten. Medio 2010 waren 229 aanvragen om steun ingediend voor een totaal aangevraagd krediet van 12,492 miljoen euro. De vraag naar waarborg blijft ook hier zeer beperkt.

In de melksector werd een versoepeling van het investeringsbeleid gerealiseerd. Binnen bepaalde grenzen kan de melkveehouder die toekomstgericht wil uitbreiden toch steun krijgen zonder onmiddellijk extra productierechten te moeten verwerven. Uitbreidingen met meer dan 50% blijven evenwel uitgesloten van steun.

De melkquotaregelgeving werd vereenvoudigd met het oog op het wegwerken van onnodige productiekosten. De meest ingrijpende maatregel was de afschaffing van de vijfjarenverplichting waardoor melkquota sneller samengevoegd kunnen worden op één locatie.

Ten slotte werd de actie gericht op een vervroegde uitbetaling van steun met het oog op het verschaffen van liquide middelen, volledig uitgevoerd zoals gepland. Er was een versnelde uitbetaling van de toeslagrechten (157 miljoen euro), de zoogkoeienpremie (17 miljoen euro), kapitaalpremies van het VLIF (7 miljoen euro) en agromilieumaatregelen (8 miljoen euro).

De crisismaatregelen in het kader van het 'Herstelplan Landbouw' blijven gelden tot eind 2010, wat betekent dat tot het einde van het jaar aanvragen kunnen ingediend worden bij het VLIF voor overbruggingskredieten. Ook uitstel van aflossing en kredietherschikkingen blijven mogelijk.

Het opvolgen van het herstel gebeurt door middel van de halfjaarlijkse Landbouwconjunctuurindex. Om de 6 maanden bevaart het Departement Landbouw en Visserij 750 Vlaamse bedrijfsleiders uit de land- en tuinbouw over de economische evoluties en hun aanvoelen van de situatie. Uit de resultaten van het begin van het jaar bleek alvast dat de Landbouwconjunctuur index terug in positieve zin evolueert. De volgende bevraging zal plaatsvinden eind 2010.

2.1.2 Crisis in de varkenshouderij

De varkenshouderij heeft een aantal moeilijke jaren achter de rug. De laatste maanden is de toestand terug aanzienlijk verslechterd. Door de dalende biggen- en vleesvarkensprijs en de stijging van de krachtvoerdersprijzen waren er dringend crisismaatregelen noodzakelijk. Op dit ogenblik zijn volgende maatregelen in voorbereiding of lopende:

- Crisismaatregelen op Vlaams niveau

Sinds de maatregel van kracht werd, hebben 57 varkensbedrijven van de mogelijkheid om een overbruggingskrediet af te sluiten gebruik gemaakt en dat voor een totaal bedrag van 4,1 miljoen euro.

- Marktmaatregelen op Europees niveau

Nadat eerst een brief werd geschreven naar de Europese Commissaris voor Landbouw met de vraag de economische situatie in de varkenshouderij op de voet te volgen werd op 20 september 2010 tijdens de bedrijfsbezoeken in Vlaanderen in het kader van de Informele Landbouwwraad, de problematiek van de moeilijke prijsvorming in de varkenshouderij nogmaals onder de aandacht gebracht van Europees Commissaris voor Landbouw, Dacian Ciolos en zijn collega- landbouwministers uit de 26 andere lidstaten. Ook op de landbouwwraad van september 2010 stond de problematiek hoog op de agenda. Landen zoals Polen en Frankrijk hebben zich bij de vraag aangesloten. Vanuit Vlaanderen wordt de druk hooggehouden naar de Europese Commissie toe om de situatie ernstig te nemen. Er zal een initiatief worden genomen om, beginnend met de landen die de problematiek op eenzelfde manier ervaren, op Europees niveau een overleggroep op te starten om voorstellen te doen naar de EU-Commissie.

- Herbekijken van het VLAM-bijdragesysteem

De Minister-president heeft de opdracht gegeven om het VLAM-bijdragesysteem in de varkenshouderij te 'benchmarken' en eventueel indien nodig, bij te sturen.

- Objectivering van de karkasclassificatie

Het voorbije jaar zijn vragen gerezen bij de werking van de toestellen die in de slachthuizen gebruikt worden om het aandeel mager vlees in varkensarkassen te bepalen. De oorzaak kan te maken hebben met de gewijzigde samenstelling van de geslachte varkenspopulatie in de slachthuizen, maar ook met het hanteren van onvoldoende gedocumenteerde en gestandaardiseerde gebruiksprocedures. Om de onduidelijkheid weg te werken, werd samen met de sector (verenigd in IVB, de Interprofessionele Vereniging voor het Belgisch Vlees) beslist om de 5 toestellen die gebruikt worden, te laten herijken. Dit moeten leiden tot nieuwe gebruiksvoorwaarden en vernieuwde afspraken m.b.t. het beter en sneller ter beschikking stellen van slachtgegevens.

- Extra steun voor de deelname aan kwaliteitssystemen

De Vlaamse regering heeft in 2010 een besluit aangenomen waarin de mogelijkheid is voorzien om land- en tuinbouwers te vergoeden voor een aantal extra kosten die ze maken bij de deelname aan erkende kwaliteitssystemen in dierlijke sector. Zo zullen varkenshouders die deelnemen aan het Certus-systeem de volgende twee jaar een subsidie kunnen bekomen van ongeveer 400 euro. Op die manier wordt vanuit de overheid de deelname aan lastenboeken waarmee een aantal extra kwaliteitseisen en het invullen van maatschappelijke bekommernissen wordt gerealiseerd, extra aangemoedigd.

- Maatregelen op lange termijn

Om duidelijke strategieën voor de toekomst uit te tekenen, zal de Minister-president dit najaar een reeks dialoogdagen opstarten onder de noemer: 'De Vlaamse varkenshouderij op weg naar 2020'.

Bedoeling is om in een ruim overlegproces met alle betrokken stakeholders strategieën uit te stippelen voor een duurzame en performante Vlaamse varkenshouderij.

2.1.3 Prijstransparantie

Eind 2009 werd een breed overleg over de prijsvorming binnen de landbouwsectoren georganiseerd op initiatief van de Minister-president. De achterliggende reden hiervan was een algemeen gevoel van ontevredenheid bij de landbouwers over de prijzen die ze krijgen, maar ook over de manier waarop bepaalde prijzen tot stand komen. De ontevredenheid van de landbouworganisaties over bepaalde prijsvormingsmechanismen en de volatiele prijsevolutie van bepaalde landbouwgrondstoffen riep vragen op met betrekking tot de evolutie van de consumenten- en producentenprijzen.

Daarom gaf de Minister-president de administratie de opdracht een discussiedocument uit te werken over prijsvorming in de verschillende landbouwsectoren. In een tweede fase werd opgeroepen tot een breed overleg, waarbij er per deelsector werkgroepen werden opgestart om de problematiek van de huidige prijsvormingsmechanismen en het systeem van prijsnoteringen bespreekbaar te maken, maar ook om het vertrouwen tussen de verschillende schakels van de keten te verbeteren.

De prijsvorming binnen de verschillende deelsectoren verschilt grondig. Deze verschillen kunnen verklaard worden aan de hand van uiteenlopende redenen. Ten eerste moet duidelijk worden dat de landbouwsector bijzonder complex kan zijn als men de economische handelsstructuren bekijkt. Zo kunnen de mechanismen die de prijs tot stand brengen binnen de keten grondig verschillen. Daarnaast speelt ook de aard van het product een grote rol, waarbij de bederfbaarheid en de variabiliteit in kwaliteit, mee bepalen hoe de prijsvorming gebeurt. Bovendien wordt de manier waarop een prijs tot stand komt, bepaald door de handelsstromen die tussen en binnen de deelsectoren verschillen. Ook de manier waarop de keten georganiseerd is, kan een rol spelen in de totstandkoming van de prijs. En ten slotte mag men niet uit het oog verliezen dat vele mechanismen van prijsvorming binnen de landbouwsector gestoeld zijn op een zekere traditie en geschiedenis.

Het sneller ter beschikking stellen van informatie uit de EU-beheerscomités door de verschillende sectorexperts was een belangrijke aanbeveling uit het eindrapport. Deze informatie is zowel Europese marktinformatie als informatie met betrekking tot wijziging van relevante Europese wetgeving. Vanaf juni 2010 wordt deze informatie systematisch op de website van Landbouw en Visserij geplaatst. Er was ook vraag naar informatievoorziening voor landbouwers met betrekking tot termijnmarkten. Het Departement Landbouw en Visserij werkt hieromtrent een voorstel uit.

Een belangrijke verwezenlijking van de gesprekken is specifiek voor de varkenshouderij, het feit dat een zevental slachthuizen (waaronder onze grootste Vlaamse spelers) zich bereid hebben verklaard om hun basisprijs voor de komende week, evenals het aantal te verwachten slachtingen voor de komende week (waarop die basisprijs ondermeer is gebaseerd), reeds op vrijdagmiddag door te geven aan de Vlaamse landbouwadministratie. Daarnaast zullen ook het aantal gerealiseerde slachtingen van de voorbije week worden doorgegeven. Bedoeling is dat deze gegevens vanaf begin oktober gepubliceerd worden op de website van de Vlaamse landbouwadministratie. Het on line publiceren van deze basisprijzen, betekent voor de Vlaamse varkenshouders dat zij van een reeks slachthuizen de basisprijs kennen die ze kunnen realiseren met het naar het slachthuis brengen van hun dieren. Ook het doorgeven door de slachthuizen van het aantal te verwachten slachtingen de komende week is een belangrijke stap in het streven naar een verhoogde transparantie in de sector.

2.1.4 Risicobeheer

Op de Task Force van 28 april 2010, georganiseerd in navolging van de Rondetafel Risicobeheer van mei 2008, werd een voorstel gedaan voor de subsidiëring van gewasverzekeringen tegen weerrisico's

in Vlaanderen. Dit voorstel was gebaseerd op de brede weersverzekering voor de land- en tuinbouwsector in Nederland.

De verzekeringssector ziet als belangrijkste struikelblok de hoge ontwikkelingskost van dergelijke producten in combinatie met een relatief kleine afzetmarkt van potentiële verzekeringsnemers. Bovendien beschikt de verzekeringssector naar eigen zeggen over onvoldoende marktkennis.

Bij de landbouwsector blijkt er slechts een zeer beperkte interesse te zijn voor de opstart van dergelijke systemen en een subsidiëring van 65% wordt te laag beschouwd, gezien de hoge kostprijs van de verzekeringsproducten.

Het bestaande systeem binnen de GMO groenten en fruit wordt behouden.

2.1.5 Boeren op een Kruispunt

‘Boeren op een Kruispunt’ is opgericht om landbouwbedrijven met ernstige problemen te helpen om een uitweg uit hun toestand te vinden. De vzw bekommert zich om bedrijfseconomische en de psychosociale zorgen van de ondernemer en zijn gezin. Land- en tuinbouwers die het gevoel hebben in een doodlopende straat terechtgekomen te zijn, kunnen een beroep doen op ‘Boeren op een Kruispunt’. De vzw besteedt 90% van de beschikbare tijd en middelen aan het individueel opvolgen en begeleiden van adviesvragers.

In de voorbije drie jaar bezochten adviseurs van Boeren op een Kruispunt 683 bedrijven. 191 gezinnen werden door de freelance psychologen bezocht en samen met de adviseurs van Boeren op een Kruispunt multidisciplinair begeleid. In veel gevallen kunnen de bedrijven van de adviesvragers weer op de rails worden gezet. Door daarnaast ook de persoonlijke verwachtingen aan te passen aan de concrete mogelijkheden, geeft de vzw de land- en tuinbouwer weer de moed ondernemer te zijn én te blijven.

De vzw stelt vast dat na drie jaar werking ‘slechts’ 10% van de geadviseerde bedrijven de activiteiten stopzette. Evenveel bedrijven hebben hun activiteiten verminderd om een aanvullend inkomen te vinden in een bijberoep. Meer dan 75% is vandaag nog even actief als voorheen.

Door een heel concrete voorstelling te geven van de ervaringen en gevonden oplossingen, kon de vzw in drie jaar tijd minstens 5.000 boeren en tuinders ontmoeten en informeren. In totaal hebben er in drie jaar tijd 234 preventievergaderingen plaatsgevonden. De vraag ernaar blijft stijgen.

In drie jaar tijd werd de vzw 45 keer geconfronteerd met zelfmoordneigingen en meer dan 50 keer met zware relatieproblemen tussen huwelijkspartners en tussen generaties. Ook gezinnen die geconfronteerd worden met zware stress, depressie of psychische ziekte vereisen gespecialiseerde extra begeleiding. De werking van de vzw Boeren op een Kruispunt zal in 2011 intensief voortgezet worden. De subsidiëring door de Vlaamse overheid blijft op hetzelfde peil.

In de loop van 2011 zal bekeken worden of en hoe, ‘Boeren op een Kruispunt’ in de toekomst meer aandacht kan besteden aan de begeleiding van vrijwillig stoppende bedrijven. Via het informeren van welzijnswerkers, zoals OCMW’s en CAW’s, zal ook getracht worden de hulpverlening aan de landbouwers te verbeteren.

2.2 Een competitieve en duurzame Vlaamse landbouw in een Europese en internationale context

2.2.1 Staten-Generaal Industrie

De Minister-president heeft begin 2010 een oproep gelanceerd tot transformatie van de industrie. De vier belangrijkste industriële sectoren, waaronder Fevia Vlaanderen, werden uitgenodigd om mee te

werken aan de *Staten-Generaal van de industrie* 2010. Fevia Vlaanderen werkte een Witboek van de Vlaamse voedingsindustrie uit. In het witboek worden de prioritaire beleidlijnen voor de voedingsindustrie in Vlaanderen bepaald. De bedoeling is om een aantal concrete projecten voor te stellen die een daadwerkelijke impact zullen hebben op de transformatie van de voedingsindustrie met als horizon 2020.

De prioriteiten van de voedingsindustrie 2020 zijn gecentraliseerd rond het behoud en het versterken van de (internationale) competitiviteit van de voedingssector. De volgende prioriteiten werden bepaald:

- competitieve voedingsindustrie
- groei van de voedingsindustrie maximaliseren ('exportboost')
- beschikbaarheid van grondstoffen aan voer (kwantiteit, kwaliteit, gezondheid, ggo, enz.)
- lekkere voeding, met zich door kwaliteit onderscheidende eigenschappen, aanbieden aan de gebruiker en de consument
- voeding op maat van de steeds selectiever wordende consument, voeding met gezondheidsbevorderende eigenschappen, healthy ageing, boost innovatie via Flanders' FOOD door meer wetenschappelijk onderzoek rond de relatie van voeding en gezondheid
- opvoeding van de consument tot een evenwichtige levenswijze (voedingsindustrie en overheid).
- duurzaam produceren
- maximale professionalisering van de sector, transfer van kennis, knowhow, onderzoek en technologie (overheid, onderwijs, kennisinstellingen, opleidingsinstituten, bepalen van opleidingsschema's, consumenten- toekomstige medewerkers)
- internationale erkenning voor de kwaliteit van de producten, knowhow en R&D. De voedingsindustrie zal samenwerken met FIT en Flanders' FOOD en de kennisinstellingen om deze doelstelling te kunnen realiseren.

De vermelde prioriteiten liggen aan de basis van de nood aan een transformatie van de voedingsindustrie. Vier speerpunt domeinen worden erkend:

- sociale duurzaamheid en professionalisering
- milieuduurzaamheid
- innovatie
- 'exportboost'.

De concrete projectvoorstellen worden gebaseerd op de speerpunt domeinen. Het actieprogramma bevat onder meer projecten in samenwerking met het onderwijs, met de gezondheidszorg in de strijd tegen obesitas, studies, pilootprojecten en vorming rond milieuduurzaamheid, innovatie en export.

Er is een nieuwe oproep voor de investeringsondersteuning in de agrovoedingssector in voorbereiding door het Departement Landbouw en Visserij. Specifieke aandacht zal hierbij gaan naar het innovatief en efficiënt omgaan met natuurlijke hulpbronnen (energie, water, ...). Voor deze oproep wordt een bedrag voorzien in de grootteorde van 6 miljoen euro, waarvan 1,3 miljoen euro Vlaamse middelen.

De SALV gaf in zijn advies van juli 2010 aan dat een duurzame ontwikkeling van de voedselketen versterkt kan worden als de CO₂-voetafdruk van de Vlaamse veehouderij op een transparante, maatschappelijk gedragen en op internationale wetenschappelijke gebaseerde methode bepaald kan worden. Het ontwikkelen van een dergelijk instrument is volgens de SALV van strategisch belang. De Minister-president heeft aan de administratie de opdracht gegeven om het project "*carbon footprint van de Vlaamse veehouderij, meten is weten*" prioritair op te nemen in de werking in 2011.

Op Agriflanders 2011 wordt een ViA-rondetafel georganiseerd in het kader van de doorbraak 'de open ondernemer' met als thema 'Samenwerking en innovatie in de agrovoedingsketen'. Samenwerking en innovatie vormen de basis van goed ondernemerschap. Het zijn hoekstenen om te komen tot een duurzame, concurrentiële en multifunctionele agrovoedingsindustrie.

Ook de samenwerking tussen het beleidsdomein Landbouw en Visserij en Economie, Wetenschap en Innovatie zal bijdragen tot de realisatie van deze Staten-Generaal.

2.2.2 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013

Het regeerakkoord van 2009 vermeldt dat Vlaanderen actief zal meewerken aan een duurzame hervorming van het Europees landbouwbeleid na 2013. De betrachting daarbij is om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen worden uitgetrokken om een redelijk inkomen te garanderen aan boeren en tuinders en om een kwaliteitsvolle, veilige, gezonde, milieuvriendelijke en betaalbare voedselproductie en een leefbaar platteland te garanderen. Om hieraan invulling te geven zijn er in 2010 een aantal initiatieven genomen.

Begin 2010 stelde het Departement Landbouw en Visserij een discussienota voor over de toekomst van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB), onder de titel “*Een competitieve en duurzame Europese landbouw – Een visie op het GLB vanaf 2013*”. Deze nota bevatte een aantal denksporen over de toekomst van dit beleid, als basis voor een breed maatschappelijk debat, binnen Vlaanderen maar ook daarbuiten. In maart 2010 organiseerde het departement een consultatiedag over het toekomstig GLB, waarop een brede groep van Vlaamse middenveldorganisaties gevraagd werd naar zijn reacties op de discussienota en de daarin vervatte denksporen. Daarvoor was de nota al voorgelegd aan betrokken Vlaamse beleidsdomeinen, en werden ook van hen reacties verkregen. De feedback die uit deze overlegondes kwam, zal de Vlaamse regering helpen om in de nabije toekomst gedragen standpunten te formuleren en de minister van landbouw en zijn administratie te mandateren om deze in de discussies met andere Belgische overheden en met de Europese instellingen en lidstaten te verdedigen.

In april 2010 stelde het departement zijn discussienota en de resultaten van de overlegondes voor aan de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van het Vlaamse Parlement, op de eerste in een reeks van drie hoorzittingen over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013. Op vraag van diezelfde commissie presenteerde de Minister-president tijdens een derde hoorzitting tien aandachtspunten voor het toekomstig GLB:

1. Een belangrijke mate van Europese zelfvoorziening blijft een hoofddoelstelling voor het GLB. Europa levert op die manier een bijdrage tot het wereldvoedselvraagstuk
2. Overheid en stakeholders komen gezamenlijk tot de vaststelling dat marktwerking niet altijd perfect is en niet toelaat (globaal gezien) een voldoende leefbaar landbouwinkomen te verwerven.
3. Het toekomstige GLB moet werk maken van verdere verduurzaming en groene groei.
4. Innovatie, kennisdeling, vorming en ondernemerschap moeten meer aandacht krijgen binnen het toekomstige GLB.
5. Een kritische kijk op wereldhandel in landbouwproducten is nodig.
6. Directe steun blijft verantwoord, ook na 2013.
7. De win-win tussen publieke diensten en de nood aan een beter inkomen moet beter benut worden.
8. Het GLB moet de cruciale rol van landbouw bij plattelandontwikkeling blijven ondersteunen, maar moet bijkomend het potentieel van landbouw in peri-urbane gebieden beter benutten.
9. Lidstaten en regio's moeten over meer flexibiliteit beschikken tussen pijler 1 en 2 en binnen pijler 2 en dit binnen een sterk Europees kader. Een hernationalisering van het GLB is echter geen optie.
10. Het GLB-budget moet gehandhaafd blijven.

Eind 2010 zal de Europese Commissie haar visie op de toekomst van het GLB schetsen in een mededeling aan de andere Europese instellingen en aan alle betrokkenen. In afwachting van deze mededeling organiseerde het Belgische voorzitterschap in september een informele vergadering van de EU-landbouwministers rond dit thema.

Het debat over deze mededeling zelf, zal eind 2010 starten onder Belgisch voorzitterschap en dient tijdens de eerste jaarhelft van 2011 – onder Hongaars voorzitterschap – te worden afgerond, om de Commissie in staat te stellen om tegen midden 2011 nieuwe wetgevende initiatieven te nemen rond het toekomstig GLB.

De Europese Commissie heeft aan de Minister-president gevraagd om mee na te denken over een preciezer aflijning van de doelgroep voor directe steun. De hypothese hierbij is dat, door directe steun vooral te richten op "actieve landbouwers", de GLB beleidsdoelstellingen beter kunnen worden bereikt. De Minister-president zal de SALV betrekken bij dit beleidsvoorbereidend werk.

Gedurende 2010 en 2011 zullen de Minister-president en zijn administratie actief deelnemen aan de Europese beleidsvoorbereidingen met betrekking tot het toekomstige GLB (mededeling en wetgevende initiatieven) en het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK), om zo bij te dragen tot een sterk, duurzaam en gedragen toekomstig GLB dat voor Europa en voor Vlaanderen grote toegevoegde waarde genereert.

2.2.3 Toekomstig zuivelbeleid

Na de grote zuivelcrisis in 2009 heeft de toenmalige landbouwcommissaris Mariann Fischer Boel de oprichting van een "Groep Hoog Niveau" aangekondigd. Deze groep werd opgericht om de toekomst van de zuivelsector op lange termijn te verzekeren. De betrokken experts kregen de opdracht om te brainstormen over maatregelen met als doel de stabiliteit van de markten te verbeteren, de inkomens van de producenten te verhogen, de prijsvolatiliteit te reduceren en de transparantie van de markt te versterken.

Eind juni 2010 heeft de Commissie het rapport afgerond. De besprekingen in de Raad zijn onder het Belgisch voorzitterschap op 27 september afgerond met Voorzitterschapsconclusies gesteund door 22 lidstaten en 1 onthouding. Deze voorzitterschapsconclusies leunen zeer sterk aan bij de aanbevelingen van de Groep Hoog niveau.

De voornaamste conclusies zijn op te delen in vier grote blokken. Een eerste blok handelt over de versterking van de concurrentiepositie van de melkveehouder via producentenorganisaties en interprofessionele organisaties. Vervolgens zijn er een aantal aanbevelingen om te komen tot een betere transparantie van de markt. In een derde blok wordt de Commissie verzocht wetgevende voorstellen uit te werken met betrekking tot oorsprongsetikettering en handelsnormen. En tenslotte wordt de Commissie verzocht om voor de periode na 2013 de nodige marktondersteuning te behouden en voluit te investeren in innovatie en onderzoek.

Voor eind 2010 komt de Commissie met de eerste wetgevende voorstellen voor de aanbevelingen uit het eerste blok.

Op Vlaams niveau zal het Stappenplan Melkveehouderij in samenspraak met de sector aangevuld worden met een landingsplan. Daarin zullen de stappen aangegeven worden die gezet zullen worden in de Vlaamse wetgeving in de periode 2012 - 2015 met het oog op het uitvoeren van de conclusies van het voorzitterschap met het oog op verdwijnen van de melkquota.

2.2.4 De GMO een voorbeeld voor het GLB, de Vlaamse GMO een voorbeeld voor Europa

Binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid neemt de GMO, de Gemeenschappelijke Marktordening voor Groenten en Fruit een bijzondere plaats in door de rol die weggelegd is voor de producentenorganisaties (PO's). Producentenorganisaties spelen een centrale rol in het marktbeleid om de rendabiliteit en competitiviteit van de Europese groenten- en fruitsector te versterken door middel van samenwerking tussen telers, door een marktgerichte productie en concentratie van het aanbod en dus een grotere onderhandelingspositie in de uiterst concurrentiële markt.

Daarnaast zijn er in de GMO ook stimuli om in de bedrijfskolom te gaan samenwerken. Deze producentenorganisaties kunnen een operationeel programma indienen waarin zij acties opnemen die bijdragen om de doelstellingen van de GMO te bereiken. Deze acties richten zich vooral op productieplanning, kwaliteit, afzetverbetering, promotie, onderzoek, telersbegeleiding, crisismaatregelen en milieumaatregelen.

Vlaanderen is een voorloper en voorbeeld voor de rest van Europa. De organisatiegraad in de sector groenten en fruit in Vlaanderen bedraagt 89%, dat is ver boven het Europese gemiddelde van 39%. Diverse delegaties uit de oude, nieuwe en toekomstige lidstaten van de EU komen regelmatig kijken naar dit Vlaamse wonder.

In een internationaal congres, in het Vlaams Parlement, op 21 en 22 oktober 2010 wordt de Vlaamse voorbeeldfunctie uitvoerig in de verf gezet en wordt er vooruit gekeken naar de plaats van de GMO in het GLB na 2013.

Het succes van producentenorganisaties voor groenten en fruit kan ook inspirerend werken voor samenwerking in andere sectoren. Historisch gezien omvatte deze GMO-regeling reeds veel van de elementen, die later zijn ingevoerd in beleidshervormingen van andere sectoren.

2.2.5 GGO-beleid

Momenteel worden slechts twee genetisch gewijzigde gewassen verbouwd in de EU: de maïssoort MON810 van Monsanto en de Amflora-aardappel van BASF. Binnen afzienbare tijd moet een beslissing genomen worden over een verlenging voor MON810.

De Commissie stelde in het voorjaar van 2010 voor om de lidstaten zelf te laten beslissen over de teelt van genetisch gemanipuleerde gewassen op hun grondgebied. Een minder geharmoniseerde aanpak zou het voor lidstaten die dit wensen makkelijker moeten maken om de sector verder te laten ontwikkelen.

De Minister-president plaatst, net als andere belangrijke landbouwlanden zoals Frankrijk, Spanje, Italië en Duitsland, zeer ernstige vraagtekens bij de verenigbaarheid van het voorstel met de Europese interne markt en de internationale handelsregels, een Europees geharmoniseerde aanpak is noodzakelijk om een gelijk speelveld te creëren.

2.2.6 Bilaterale en multilaterale aangelegenheden

Op internationaal vlak zijn er weinig veranderingen. In de slotverklaring van de Top van de G-20 in Toronto (juni 2010) werd herhaald dat de onderhandelingen over de Ontwikkelingsagenda van Doha (DDA) bij de WTO zo snel mogelijk moeten worden afgerond met een evenwichtig en ambitieus resultaat. Maar er werd daarvoor geen ministerieel initiatief aangekondigd, waardoor er geen uitzicht is om de onderhandelingen in 2010 te kunnen afsluiten.

Tijdens de volgende Top in Seoel, najaar 2010, moet meer duidelijkheid komen over de kansen om in 2011 tot een afronding te komen. Er blijft dus waakzaamheid geboden zodat in deze onderhandelingen het EU-mandaat wordt gerespecteerd en dat de mogelijke impact voor de landbouwsector in Vlaanderen binnen aanvaardbare grenzen blijft. Het risico blijft immers dat het bereikte landbouwpakket van juli 2009, dat voor de EU en haar lidstaten als het maximaal mogelijke wordt gezien, opnieuw wordt opengebroken, terwille van nieuwe ambities buiten het landbouwdossier.

In februari 2010 zijn de OESO-ministers van Landbouw samengekomen. Ze hebben de grootste uitdagingen voor de agrovoedingssector voor het komende decennium onder de loep genomen. Centraal staan daarbij de noodzaak voor groene groei, waartoe de landbouw moet bijdragen, maar

eveneens de klimaatuitdaging, voedselzekerheid en hernieuwde risico's op prijsvolatiliteit in de komende jaren.

In de bilaterale context staan belangrijke onderhandelingen met Mercosur in de steigers. Het gaat om het creëren van één van de grootste vrijhandelszones ter wereld. Daarbij zijn voor de EU grote economische belangen in het spel buiten de landbouw, waarvoor van de zijde van Mercosur overwegend compensaties zullen worden gevraagd in de landbouw. Er is dus bezorgdheid over de weerslag die deze onderhandelingen kunnen hebben voor de EU-landbouw, en dus ook voor de Vlaamse land- en tuinbouw, in het bijzonder de gevoelige sectoren rundvlees, gevoegelte, zuivel, maar ook suiker, en in mindere mate fruit en groenten.

2.2.7 Versterken exportpositie Vlaamse landbouw

In 2010 werd het Export Informatie Centrum binnen VLAM operationeel. Opdracht van dit centrum is gegevens over buitenlandse markten te verzamelen, te analyseren en op basis daarvan strategieën te ontwikkelen voor het prospecteren van nieuwe markten. Deze informatie wordt dan ter beschikking gesteld van het bedrijfsleven. Het gaat daarbij om hetzij geografisch nieuwe markten, hetzij om nieuwe mogelijkheden voor bepaalde producten op bestaande markten.

In functie van het verbeteren van de exportmogelijkheden van varkensvlees naar het buitenland, zijn er contacten gelegd met het federale niveau en het FAVV. Dit is van uitzonderlijk belang wetende dat meer dan één op de twee Vlaamse varkens wordt geëxporteerd. De doorbraak die er is gekomen door het feit dat er een Vrijhandelsakkoord is ondertekend tussen de EU en Zuid-Korea, is alvast een zeer positieve zaak. Ook op diplomatiek vlak worden inspanningen geleverd om de export naar Australië en China mogelijk te maken. Bedoeling is zo snel mogelijk een Chinees inspectieteam naar ons land uit te nodigen dat groen licht kan geven om de uitvoer concreet op te starten.

In 2010 werden ook inspanningen geleverd om Vlaamse peren naar China te exporteren. Omdat de Chinese fruittelers hun boomgaarden vrij van bacterievuur willen houden is 2010 een testjaar. De exporthoeveelheid naar China is in 2010 dan ook relatief beperkt (1000-3000 ton).

In 2010 voerde VLAM twee studies over landbouwexport uit. Het resultaat ervan moet het Vlaamse bedrijfsleven in staat stellen op een meer onderbouwde manier keuzes te maken wat betreft uitvoer. Het zal bij de opmaak van de sectorale promotieprogramma's voor 2011 mee in aanmerking genomen worden. Meer sectorgerichte duiding daarover werd aan de betrokken bedrijven overgemaakt.

In 2011 zal de buitenlandwerking van VLAM verder uitgebouwd worden door de creatie van een interne exportcel, die de buitenlandwerking zal aansturen en coördineren. Hierin zullen, naast het Export Informatie Centrum, ook de buitenlandse communicatie en het operationele luik van de exportpromotie opgenomen worden. Bestaande exportstructuren en -initiatieven zullen bij deze exportcel aansluiten. Opdracht is op een gecoördineerde en proactieve manier het resultaat van het studiewerk in samenspraak met het bedrijfsleven te operationaliseren in marktprospectie, de uitbouw van een consistent internationaal netwerk waarin FIT een primordiale rol zal spelen, het herbekijken van de rol van de huidige buitenlandse kantoren, enz.

3. Landbouwers, ondernemers in het kwadraat

Het Regeerakkoord, Vlaanderen in Actie en Pact 2020 geven de Minister-president een mandaat om in te zetten op ondernemerschap in de landbouw.

Landbouwers zijn altijd al ondernemers geweest die in meer of mindere mate onderhevig waren aan de veranderingen van de markt en aan signalen vanuit de maatschappelijke omgeving. Het Europese marktbeleid heeft in het verleden een eerder bufferende rol gespeeld tussen de markt en de maatschappij enerzijds en het landbouwbedrijf anderzijds. Deze bufferende werking wordt nu afgebouwd, wat maakt dat de manier van ondernemen in de landbouw ook een evolutie dient door te maken. De landbouwer wordt meer individueel verantwoordelijk gesteld en moet rekening houden met de markt en de effecten van zijn bedrijfsvoering op mens, milieu en natuur.

De komende jaren zullen de landbouwers nog verder ondersteund en gesensibiliseerd worden om hun ondernemerschap nog verder te ontplooien. De bestaande instrumenten zullen daarvoor optimaal worden ingezet.

3.1 Het VLIF, motor voor vernieuwing, innovatie en verduurzaming door investeringen in de landbouw

Het VLIF evolueert gaandeweg naar een ondersteuningsinstrument voor investeringen dat niet alleen een structuurverbetering beoogt, maar in belangrijke mate bijdraagt aan de realisatie van doelstellingen op het vlak van klimaat, leefmilieu en dierenwelzijn.

Gezien de heersende economische crisis kon verwacht worden dat het aantal aanvragen in 2009 zou dalen. Finaal werden in 2009 toch 3.430 aanvragen om steun ingediend tegenover 3.980 in 2008. Het totale investeringsvolume bedroeg 570 miljoen euro. In 2008 was dat 674 miljoen euro. Globaal is er zodoende een beperkte terugval van het aantal aanvragen en het investeringsvolume. Ondanks de terugval blijft het investeringsvolume hoog wanneer vergeleken wordt met de eerste helft van het voorbije decennium toen het investeringsvolume stabiliseerde rond 300 miljoen euro per jaar.

Het voorziene investeringsvolume voor 2009 kan opgesplitst worden in 514 miljoen euro investeringen en vestigingskosten door land- of tuinbouwproducenten, en 56 miljoen euro investeringen door de coöperatieve vennootschappen. Het totale bedrag van 514 miljoen euro aan investeringen door de land- en tuinbouwproducenten valt op zijn beurt uiteen in 481 miljoen euro modernisering (nieuwe gebouwen, uitrusting, materieel, enz.) en 33 miljoen euro vestigingskosten. Wat aantal betreft hebben 72% van de aanvragen betrekking op de landbouwsector en 28% op de tuinbouwsector. Qua investeringsbedrag is de verhouding 69% landbouwsector en 31% tuinbouwsector. De terugval van het investeringsvolume was minder groot in de landbouw, waar de investeringen daalden van 409 miljoen euro in 2008 naar 355 miljoen euro in 2009, dan in de tuinbouw, waar er een evolutie is van 229 miljoen euro naar 159 miljoen euro.

Wanneer gekeken wordt naar de vestigingen en de aard van de vestigingskosten springt vooral de evolutie in de wijze waarop de vestiging verloopt in het oog. Er is een sterke toename van het aantal vestigingen als mandataris van een vennootschap. Bij het toenemende aantal vennootschappen in de land- en tuinbouw is die evolutie normaal, maar de positieve discriminatie van dat type vestiging t.o.v. een klassieke overname door het VLIF heeft zijn effect duidelijk niet gemist. Terwijl het aantal klassieke overnames nagenoeg halveerde (van 204 in 2008 naar 107 in 2009) is het aantal overnames van aandelen toegenomen met 250% (van 19 in 2008 naar 67 in 2009). De daling van het aantal vestigingen als landbouwer natuurlijke persoon wordt, naast de toename van het aantal vestigingen via overname van aandelen, mee verklaard doordat een aantal kandidaat-overnemers de vestiging heeft uitgesteld, gezien de in de Health Check aangekondigde verhoging van de vestigingssteun.

Wat de investeringen (exclusief vestigingen) betreft, blijkt dat bij een kwart van de investeringen een specifieke doelstelling nagestreefd wordt die verband houdt met de evolutie naar een meer duurzame land- en tuinbouw (leefmilieu, diversificatie, dierenwelzijn). Het betreft in belangrijke mate bovendien investeringen die in het kader van de milieuwetgeving of de regelgeving dierenwelzijn verplicht uitgevoerd worden. Meer specifiek kan bijna 18% van de investeringen gerangschikt worden als milieu-investering. Omdat daaronder ook belangrijke investeringen zoals ammoniakemissiearme stallen gerangschikt worden, loopt het relatieve belang van milieu-investeringen op het vlak van geïnvesteerde bedragen op tot meer dan 29%. De investeringen die zeer specifiek zijn voor diversificatie vertegenwoordigen 7,9% van het aantal investeringen en 8,1% van het investeringsbedrag. Voor investeringen in dierenwelzijn gaat het respectievelijk om 1% en 0,7%.

Welke concrete investeringen die sterk gerelateerd zijn met het aspect duurzaamheid doen Vlaamse land- en tuinbouwers vandaag?

- Opvang, gebruik, hergebruik en zuivering van water vormt een belangrijk aandachtspunt op vele bedrijven. De investeringen die te maken hebben met water zijn talrijk en genieten veel aandacht in het investeringsbeleid. In 2009 werden 318 aanvragen geregistreerd waar water een centraal element was voor een investering voor een totaal bedrag van 4,4 miljoen euro. In vergelijking met 2008 is dat een stijging voor het aantal aanvragen met 17,8% terwijl het totale investeringsbedrag ongeveer gelijk bleef.
- Energiebesparing wordt sterk aangemoedigd met verhoogde steun. In 2009 werden m.b.t. dit type van investeringen 80 aanvragen geregistreerd voor een investeringsvolume van 6,25 miljoen euro. Het betreft haast integraal investeringen in (eerste) energieschermen, warmtebuffers of rookgascondensators, stalisolatie en kasomhulling. Geconfronteerd met de stijgende energieprijzen en de ruime mogelijkheden op investeringssteun en andere vormen van steun (warmtekrachtcertificaten), is in het recente verleden op de grote glastuinbouwbedrijven geopteerd voor een investering in een warmtekrachtinstallatie. Nadat er in 2007 al 36 aanvragen waren voor een totale investering van 34,5 miljoen euro, was er in 2008 een toename van het aantal aanvragen tot 54 en van het investeringsvolume tot 51,7 miljoen euro. In 2009 daalde het aantal aanvragen tot 29 en het investeringsvolume tot 18,98 miljoen euro.
- De steun voor ammoniakemissiearme stallen is in essentie een compensatie voor de verplichte meerkost bij een dergelijke constructie t.o.v. een gangbaar staltype. Het aantal aanvragen om steun voor de bouw van ammoniakemissiearme stallen is in 2009 tegen de algemeen dalende trend in gestegen tot 276 en een investeringsbedrag van 111 miljoen euro. De gemiddelde investering bedraagt 403.000 euro of 16% hoger dan in 2008. Dit heeft te maken met de schaalvergroting in de sector. Zoals voorheen betreft het nog altijd in ruime mate varkensstallen (251) maar de verbeterde economische situatie in de pluimveesector vertaalt zich ook in een hogere investeringsbereidheid. Er waren 25 aanvragen om steun voor de bouw van pluimveestallen (legkippen, moederdieren en poeljen) voor een geraamde investering van 16,7 miljoen euro. Onderzoek is lopende naar ammoniakemissie arme braadkippenstallen die kunnen toegevoegd worden aan de lijst.
- De diversificatie naar niet-landbouwactiviteiten is in hoofdzaak een verhaal van zonnecellen. Het aantal aanvragen steeg in 2009 tot 363 en het investeringsvolume tot 37 miljoen euro. De onverwacht grote aantallen van 2008 (307 aanvragen en 34 miljoen euro investeringen) werden nog overtroffen. De andere vormen van diversificatie (hoevetoerisme, hoeveproducten, thuisverkoop) stabiliseren op een laag niveau.
- Voor coöperaties actief op het vlak van de afzet en verwerking van land- en tuinbouwproducten wordt vanaf 2010 gewerkt met een gesloten systeem, per oproep wordt 2 miljoen euro voorzien. In het eerste jaar zal de oproep beperkt worden tot de groente- en fruitsector.

Aanpassingen van de regelgeving

Het Vlaams budget voor het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds situeert zich rond de 65 miljoen euro. Dit bedrag wordt afhankelijk van de geviseerde maatregel aangevuld met Europese middelen. Gezien het aanhoudend hoog investeringsritme in de sector en bij gelijkblijvend budget, was eind

2010 een beperkte wijziging van de subsidiepercentages noodzakelijk (min 2% per subsidiecategorie), mede gezien de algemene budgettaire context. Belangrijk hierbij is dat de Vlaamse regering ervoor kiest het open einde karakter van dit subsidiesysteem te behouden. Dit geeft de land- en tuinbouwer die investeringen plant de nodige rechtszekerheid. Inspelend op de nieuwe mogelijkheden die de Europese wetgeving in dat kader voorziet, is het maximum steunbedrag voor een eerste vestiging van een jonge land- of tuinbouwer opgetrokken van 55.000 naar 70.000 euro. Gezien de start meestal een zeer kwetsbare fase is in de levenscyclus van een bedrijf, moet de verhoging van dit maximumbedrag meer kansen scheppen voor jongeren om deze moeilijke fase te overbruggen.

Tot slot bevat de aangepaste regelgeving een aantal vereenvoudigingen die tot een snellere en eenduidigere dossierafhandeling moeten leiden.

3.2 Voorlichting en advies

Het verspreiden van kennis uit onderzoek en andere bronnen is een continu proces dat o.a. loopt via opleiding, omscholing, training en onderwijs. Binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij gebeurt dit door het ondersteunen van naschoolse vormingsactiviteiten. Deze worden ingedeeld in vijf vormingstypes: starterscursussen, vormingscursussen, stages, korte vormingsactiviteiten en vervolmakingsdagen. Deze opleidingen worden ingericht door erkende vormingscentra. Er wordt gewerkt met een forfaitair subsidiebedrag per ingericht lesuur, per stagedag of per vormingsactiviteit. Daarnaast organiseert het beleidsdomein ook groepsvoorlichting.

Het Departement Landbouw en Visserij zal ook in 2011 een voorlichtingsplan opmaken. Binnen dit plan zal extra aandacht worden besteed aan de nauwe samenwerking tussen de voorlichters en de praktijkcentra betreffende de proefveldwerking. Deze proeven hebben dikwijls een innovatief karakter. Nieuwe mogelijkheden worden preliminair getest en vervolgens in het praktijkonderzoek geïntroduceerd. De innovaties liggen meestal op het vlak van nieuwe teelttechnieken en teeltsystemen. In het voorlichtingsplan zal ook aandacht besteed worden aan een verdere verduurzaming van de productiemethoden en aan groene groei binnen de land- en tuinbouwsector door het stimuleren van de toepassing van milieuvriendelijke productiemethoden en het leveren van maatschappelijke diensten.

Land- en tuinbouwers kunnen sinds 2007 steun krijgen als zij in het kader van het bedrijfsadviesstelsel advies inwinnen bij een erkende adviesdienst over de randvoorwaarden in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Het gaat voornamelijk om het onderhouden van een goede landbouw- en milieuconditie van de bodem, de arbeidsveiligheid op het bedrijf en bedrijfsoptimalisatie op economisch en milieukundig gebied. In totaal werden de voorbije drie jaar 2.988 aanvragen voor advies ingediend bij de adviesdiensten. Bijna al deze adviezen hebben betrekking op module 1 (milieu, goede landbouw- en milieuconditie), module 2 (planten- en volksgezondheid), module 3 (diergezondheid en -welzijn en volksgezondheid), module 4 (arbeidsveiligheid) en module 5.1 (Bedrijfseconomische en milieukundige parameters). Voor het vermarktingsadvies waren de aanvragen heel beperkt.

3.3 Innovatieve landbouw

3.3.1 Platform voor Landbouwonderzoek

Het Platform voor Landbouwonderzoek is het forum voor overleg tussen onderzoek en de sector. In het Platform zijn niet alleen de kennisinstellingen betrokken, maar ook de landbouworganisaties, administraties en kabinetten. Op die manier wordt er geprobeerd om een forum te voorzien voor overleg en afspraken tussen:

- de landbouwonderzoeksinstellingen en het landbouwbeleid met het oog op het realiseren van het innovatiebeleid en het stimuleren van het ondernemerschap in de landbouw
- de landbouwonderzoeksinstellingen en de landbouwsector met het oog op een zo goed mogelijke wederzijdse kennisdoorstroming en gebruik van kennis en,
- de landbouwonderzoeksinstellingen onderling met het oog op een optimale onderlinge afstemming.

Met de voorstelling van het Witboek Landbouwonderzoek inventariseerde het Platform voor Landbouwonderzoek in maart 2009 de belangrijkste uitdagingen voor het Vlaamse landbouwonderzoek. Als antwoord op de vraag naar een betere afstemming en organisatie van het onderzoek werd de werking van het Platform voor Landbouwonderzoek bijgestuurd, zodat er verder gewerkt kan worden aan de optimalisatie van de samenwerking tussen de onderzoeksinstellingen en het efficiënt ontwikkelen en behoud en van competenties. Daarnaast koos het Platform in 2010 en 2011 ook voor een thematische werking rond o.a. het Vlaamse landbouwonderzoek in een Europese context, systemen voor kennisbeheer, samenwerking in de onderzoeksketen, onderzoeksfinanciering, enz. Telkens als een thema afgesloten wordt, worden de bevindingen samengevat in een rapport dat beschikbaar gemaakt wordt via de website van het Platform voor Landbouwonderzoek.

In de toekomst zal er in de werking van het Platform voor Landbouwonderzoek ook rekening gehouden worden met het advies van de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) over het Witboek (advies 137). Aandachtspunten daarbij zijn een grotere interactie en samenwerking met andere onderzoeksdomeinen, een verdere uitdieping van de samenwerking tussen kennisinstellingen, de uitwerking van kwantitatieve doelstellingen, de doorstroming van onderzoeksresultaten naar de praktijk en stakeholders en een grotere focus op duurzame productie.

In het advies wordt ook voldoende aandacht gevraagd voor de internationale context van het landbouwonderzoek. Vandaag wordt de Europese coördinatie van het landbouwonderzoek opgevolgd door deelname aan het Permanent Comité voor Onderzoek (SCAR – Standing Committee on Agricultural Research). Dit forum verenigt administraties van lidstaten en geassocieerde landen die betrokken zijn bij de coördinatie van het landbouwonderzoek. Thema's die aan bod komen zijn joint programming (gemeenschappelijke programmering van onderzoek), het ontwikkelen van een foresight-activiteit en ten slotte de themagerelateerde afstemming van nationaal onderzoek.

De in 2010 ingezette hervorming van het VIS (Vlaams Innovatie Stimulering) heeft gevolgen voor de organisatie en de financiering van het IWT-landbouwonderzoek. Het Platform zal deze ontwikkelingen opvolgen en zijn advies aan de bevoegde minister overmaken.

3.3.2 ILVO 2020

Het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) zal de vernieuwing gebaseerd op ILVO 2020 en op het Witboek Landbouwonderzoek verder uitwerken en concretiseren in de onderzoeksprogramma's 2011-2013. Beide documenten zijn ook de leidraad voor de Beheersovereenkomst 2011-2015.

Voor de uitvoering van de negen ILVO 2020-onderzoeksprogramma's zal ILVO in de eerste plaats een beroep doen op zijn eigen competente onderzoekers uit diverse disciplines. Waar nodig, zal ILVO zijn competentie aanvullen met de aanwezige kennis in binnen- en buitenlandse instellingen. De Vlaamse universiteiten, hogescholen, onderzoeks- en praktijkcentra zijn natuurlijke partners, maar ook samenwerking met andere stakeholders uit de diverse sectoren zal nagestreefd worden. Voor het vastleggen van onderzoeksprioriteiten zullen de ILVO-onderzoekers binnen elk van de negen ILVO 2020-programma's in overleg treden met hun collegae uit het beleidsdomein, de stakeholders van het raadgevend comité en externe geïnteresseerden.

ILVO Internationalisering

In 2011 zal het ILVO een grotere rol trachten te spelen op het internationale niveau, vooral in samenwerking met de ‘voorkeurontwikkelingslanden’. Het zal zijn kennis op het vlak van duurzame landbouw, visserij en voeding ter beschikking stellen en daardoor bijdragen tot de aanpak van het wereldvoedselprobleem. Meer specifiek zal ILVO een actieve politiek van onderzoekstraining ontwikkelen – ook via de weg van doctoraatbegeleiding – ten behoeve van onderzoekers uit ontwikkelingslanden. ILVO zal in 2011 voorzien in gerichte kortetermijntoelating van onderzoekers uit ontwikkelingslanden.

ILVO zal de mogelijkheid onderzoeken om door middel van een Memorandum of Understanding ondersteuning te verlenen aan een wetenschappelijke instelling uit een ontwikkelingsland in zuidelijk Afrika. Tijdens 2011 zal de interactie die ILVO in 2010 heeft opgezet met het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking (VAIS) verder worden ontwikkeld. Er zal gezocht worden naar synergie tussen beide agentschappen.

Ondertussen zal ILVO zijn internationale samenwerkingen (o.a. via MoU's) voortzetten met het Scottish Crop Research Institute, Dundee (UK), Agrosup, Dijon (F), LEI-DLO (NL), Hebei Academy of Agriculture and Forestry Sciences (CHN) en de Russian State Agrarian University, Moscow (RUS)

Communicatie, vorming, voorlichting en samenwerking

ILVO zal verdere inspanningen doen om de communicatie met de stakeholders te verhogen en de doorstroming van de onderzoeksresultaten te optimaliseren. Het ILVO, de praktijkcentra en de voorlichtingsdiensten zullen in 2011 hun activiteiten nog meer dan in het verleden op elkaar afstemmen.

Vernieuwing infrastructuur

Na de positieve ervaring die werd opgedaan bij de bouw in eigen beheer van de onderzoeksruimte zal ILVO vanaf het begrotingsjaar 2011 zelf instaan voor de uitbouw en het onderhoud van zijn gebouwenpatrimonium. Hiervoor worden de daartoe voorziene middelen van het Algemeen Facility Management overgenomen.

In de geest van verhoogde efficiëntie wordt het kassencomplex gerealiseerd samen met de Universiteit Gent en de Hogeschool Gent. Het nieuwe kassencomplex zal ILVO niet alleen in staat stellen modern onderzoek te verrichten, maar zal het ook mogelijk maken het onderzoek te laten gebeuren in de meest strikte voorwaarden van veiligheid. Met de pilootfabriek in samenwerking met Flanders Food zal ILVO een wezenlijke bijdrage leveren tot de technologische ondersteuning van de kmo-voedingsindustrie. De nieuwe stallen zullen een antwoord bieden op de sterk verouderde infrastructuur van dierenhuisvesting en zullen voldoen aan de normen van Vlaamse en Europese wetgeving. Ook hierbij is een samenwerking gepland met UGent en HoGent.

3.3.3 Praktijkcentra

Een vlotte kennisdoorstroming van onderzoek naar praktijk is onontbeerlijk: innovatie is de motor voor een toekomstbestendige, competitieve, duurzame en multifunctionele Vlaamse land- en tuinbouw. De praktijkcentra zijn kernspelers in het vervullen van die brugfunctie tussen onderzoek en praktijk. Door de koppeling met de praktijkcentra heeft de Vlaamse overheid een instrument in handen om de keten van het onderzoek kort te houden en innovatieve technieken snel en gemakkelijk te laten doorbreken in de praktijk. Dat vraagt van de praktijkcentra dat ze vooruitstrevend, proactief en laagdrempelig optreden richting landbouwers, en dat de beschikbare informatie toegankelijk is voor elke land- en tuinbouwer.

Voor de praktijkcentra plantaardige productie zorgt de structurele ondersteuning door de Vlaamse overheid voor een versterking van de samenhang tussen de onderzoeksprogramma's van de verschillende praktijkcentra. Ze zijn verplicht per sector afspraken te maken in een coördinatiecomité, een samenwerkingsvorm die succesvol is. Samenwerking verkort de innovatieketen en heeft een positief effect op de kosten.

Nadat ze middels een extra investeringsbudget van 130.000 euro verder konden gemoderniseerd en uitgebreid worden, wordt is de subsidie voor de werking van de waarneming- en waarschuwingdiensten vanaf dit jaar opgetrokken van 66.000 naar 101.000 euro. Ze zijn een belangrijk element in het streven naar geïntegreerde en biologische bestrijdingsmethoden in de sector.

Voor 2011 wordt het gemeenschappelijk uitvoeren van demonstratieprojecten in de dierlijke sector gestimuleerd om zo te komen tot grotere samenwerkingsverbanden tussen de praktijkcentra in de dierlijke sector.

3.3.4 Innovatiebeleid

De voorbije jaren werd het Vlaamse innovatiebeleid en het bijhorende innovatie-instrumentarium onder de loep genomen. Ook in de land- en tuinbouwsector wordt speciale aandacht besteed aan innovatie aangezien dit essentieel is om competitief te blijven. Een doorlichting van het beschikbare innovatie-instrumentarium gericht op bedrijven en kennisinstellingen in de land- en tuinbouw toont aan dat de (Europese en Vlaamse) instrumenten vaak alleen bekeken worden op basis van hun financieringsbron of doelstellingen. Hierdoor is het innovatie-instrumentarium erg gefragmenteerd, hoewel de verschillende innovatieaspecten en -doelstellingen wel aan bod komen.

Er moet gekeken worden hoe de innovatiegraad bij de bedrijven in de sector verder verhoogd kan worden en of er nood is aan bijkomende instrumenten. Om te zorgen voor een goede afstemming met de instrumenten die beschikbaar zijn in een algemene economische context, zal overleg georganiseerd worden tussen de betrokken beleidsdomeinen (o.a. Landbouw en Visserij, Economie, Wetenschap en Innovatie en Leefmilieu, Natuur en Energie).

3.3.5 Landbouwproducten als basis voor de biobased economy

In opdracht van het Departement Landbouw en Visserij heeft de Faculteit Bio-Ingenieurswetenschappen van de Universiteit Gent studiewerk verricht rond de vraag: “Hoe biobased is de Vlaamse economie?” Daarin wordt geschat dat op dit moment 1,83% van de brutomarge en 0,36% van de tewerkstelling in de Vlaamse economie gecreëerd wordt door de biobased economie. Dit aandeel is niet spectaculair groot en is overigens afhankelijk van de gehanteerde schaal en de definitie en aflijning van biobased economie. De studie geeft ook aan dat een sterke groei van deze economie zal afhangen van de mate waarin een aantal grondstoffen kunnen worden ingevoerd.

De voorliggende inventaris, die uiteraard de landbouw als invalshoek heeft, verschaft ook inzicht in welke initiatieven nu al lopen en geeft aanwijzingen over hoe een en ander zich zou kunnen ontwikkelen. Deze informatie kan als basis dienen voor het in de nabije toekomst te concretiseren beleid.

Op basis van het Vlaamse en nationale actieplan (2010) wordt een belangrijk potentieel aan het gebruik van biomassa toegewezen bij het bereiken van de doelstelling hernieuwbare energie. Met betrekking tot de productie van biomassa zal aandacht besteed worden aan onderzoek naar de teelt, de verwerking en het gebruik van gewassen zoals korteomloophout, Miscanthus (olifantengras), bamboe, grassen en groenbemesters. De voordelen van deze dikwijls meerjarige teelten liggen op het vlak van het potentieel aan droge stofproductie, beperktere input van productiemiddelen (water, meststoffen, gewasbescherming, energie, arbeid, enz.), en bijdrage tot ontwikkeling van de waterkwaliteit.

3.3.6 Innovatief aanbesteden

Met het actieplan “Innovatief Aanbesteden” besliste de Vlaamse Regering om ook via de weg van de overheidsopdrachten onderzoek en innovatie in Vlaanderen te stimuleren. Vanuit het landbouwbeleid werd gekozen voor het thema: ‘Energietransitie in de glastuinbouw’ Na goedkeuring van het visieplan

in 2010 zal, in samenwerking met het IWT Kenniscentrum Innovatief Aanbesteden, het beleidsdomein Landbouw en Visserij de taak op zich nemen om via de weg van katalytische aanbesteding nieuwe technologie en innovatie te introduceren in de glastuinbouw sector. Dit zal gebeuren in de vorm van conceptstudies, haalbaarheidsstudies of meer concreet prototypes en pilootprojecten, die rekening houden met de diversiteit van de Vlaamse glastuinbouw. In de eerste fase zal in samenwerking met het kenniscentrum een innovatieplatform opgericht worden voor een brede marktconsultatie naar de stand der technieken met enerzijds actoren aan de vraagzijde naar nieuwe technologie (sector, praktijkcentra, voorlichting, enz.) en anderzijds actoren aan de aanbodzijde van technologie (warmtepompleveranciers, klimaatinstallateurs, enz.). In de tweede fase zal afhankelijk van de uitkomst van de marktconsultatie effectief overgegaan kunnen worden tot de precommerciële aanbesteding van een pilootproject.

3.4 Reductie van gewasbeschermingsmiddelen

De Europese gewasbeschermingsrichtlijn (2009/128/EG) bepaalt dat vanaf 2014 elke land- en tuinbouwer binnen Europa verplicht is om de principes van duurzame geïntegreerde gewasbescherming op zijn bedrijf toe te passen. Daarom heeft de Minister-president beslist om een initiatief op te starten om IPM (Integrated Pest Management) te ontwikkelen en te promoten bij de land- en tuinbouwers. Eén van de basisprincipes van IPM is het waarnemen van de schadeverwekkers en het vermijden van economische schade door gepast in te grijpen. Het systeem van waarschuwingdiensten is hiervoor van primordiaal belang. Om concreet van start te gaan met IPM en de sector voor te bereiden tegen de limietdatum van 2014 worden in eerste instantie verschillende sectorgroepen opgericht die voor de verschillende teelten de richtlijnen zullen opstellen. Daarenboven wordt er een overkoepelende adviesgroep geïnstalleerd waarin alle stakeholders vertegenwoordigd zijn. Deze adviesgroep moet ertoe bijdragen dat de kwaliteit van de richtlijnen wordt gegarandeerd en dat er een groot draagvlak wordt gecreëerd.

IPM of geïntegreerde gewasbescherming is een middel om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Deze techniek wordt in de appel- en perenteelt wel al toegepast sinds 1996. Voor de pitfruitteelt werd een nieuwe milieuvriendelijke techniek voor de bestrijding van rupsen van bladrollers en fruitmot geïntroduceerd, de zgn. verwarringstechniek. Dat is een biologische bestrijdingsmethode die verhindert dat er paring is tussen de mannelijke en de vrouwelijke motten, waardoor er geen rupsen op de appels en peren komen en de schade op de vruchten dus wordt voorkomen. Dankzij de financiële ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid wordt deze techniek op 1 jaar tijd op 50% van de oppervlakte pitfruit toegepast. Deze techniek betekent een vermindering van het gebruik van insecticiden en is in de fruitteelt een verdere stap in de richting van IPM.

Dankzij de toepassing van IPM in de fruitteelt kunnen we onze exportpositie voor appels en peren (onder meer naar Rusland) verstevigen.

3.5 Dierenwelzijn

Beerbiggen worden gecastreerd om berengeur te voorkomen, maar deze onverdoofde chirurgische castratie tast het welzijn van de biggen aan door stress en pijn tijdens en na castratie. Het onverdoofd chirurgisch castreren van beerbiggen ligt moeilijk bij de publieke opinie, niet alleen in België maar ook in vele andere landen van Europa.

Eind 2008 heeft de gehele varkenskolom een engagementsverklaring ondertekend waarin ze verklaren zich samen met de Vlaamse overheid actief te willen inzetten om alternatieven te ontwikkelen voor onverdoofd castreren. Onderzoek drong zich op inzake de haalbaarheid van de voorhanden zijnde alternatieven. Er werden extra budgetten uitgetrokken om het ILVO dit haalbaarheidsonderzoek op praktijkniveau te laten uitvoeren.

In het kader van dit onderzoek vergelijkt het ILVO op 20 Vlaamse varkensbedrijven (met bijhorende afzetketen) 4 alternatieven met de gangbare praktijk van het onverdoofd chirurgisch castreren:

- chirurgische castratie met algemene inhalatieverdooving (CO₂-gas)
- chirurgische castratie met pijnbestrijding (Metacam®)
- immunocastratie (Improvac®)
- productie van intacte beren

Conclusies trekken is op heden voorbarig omdat de behandelingsmethodes nog niet op alle deelnemende bedrijven zijn toegepast. De eindresultaten worden in 2012 verwacht.

Verder blijft de administratie inspanningen leveren om in de varkenssector de verplichte groepshuisvesting van zeugen vanaf 2012 aan te moedigen.

3.6 Duurzame Eiwitproductie

Op 25 februari 2010 ondertekende de Minister-president en de vereniging van de melkvoederfabrikanten 'BEMEFA' een engagementsverklaring over "Maatschappelijk verantwoorde diervoederstromen". Dit engagement is opgebouwd rond twee acties.

De eerste is de ontwikkeling van standaarden voor maatschappelijk verantwoorde soja. In afwachting van de ontwikkeling van een internationale standaard door de Round Table Responsible Soy (RTRS), heeft BEMEFA het voortouw genomen door het gebruik van een eigen lastenboek. De mengvoedersector streeft er naar om in 2010 al 100.000 ton maatschappelijk verantwoorde soja in te voeren. In 2015 moet de totaliteit van de ingevoerde soya onder dit lastenboek vallen

Een tweede actie betreft het valoriseren en promoten van bestaande eiwitbronnen van plantaardige oorsprong in de verschillende schakels van de agrovoedingsketen door sensibilisatie, onderzoek en opleidingen. De teelt van eiwitrijke gewassen kan onze eigen landbouwers nieuwe, concrete mogelijkheden geven.

3.7 Dialoogdagen in de aardappelsector

De aardappelsector is binnen de akkerbouw een belangrijke en succesvolle sector. Maar ook hier zijn er uitdagingen met betrekking tot vernieuwing en innovatie van de teelt.

Om te peilen naar de reële noden en de mogelijke aanpak worden in het najaar 2010 de betrokken partners (telers, toeleveranciers en afnemers, onderzoekers, overheid) samengebracht op een dialoogdag.

Bedoeling is om nadien, met de conclusies uit deze dialoogdag, overleg te plegen met de aardappelsector uit Wallonië.

4 De Vlaamse overheid schept kansen voor de landbouw

4.1 Bedrijfsontwikkelingen mogelijk maken

4.1.1 Strategisch Plan Biolandbouw: stand halverwege

Het areaal biologische land- en tuinbouw is met bijna 5% toegenomen in der periode 2008-2010 en bedraagt momenteel 3.658 ha. In 2009 kwamen er 21 nieuwe bioproducenten bij, wat het totaal op 242 brengt. Deze markante resultaten zijn ondermeer het resultaat van het Strategisch Plan Biologische Landbouw dat in juni 2008 werd afgesloten tussen de Vlaamse overheid en de algemene landbouworganisaties, Boerenbond en ABS enerzijds en de koepelvereniging van de biologische sector Bioforum, anderzijds, het strategisch plan loopt tot 2012 en wordt verder uitgevoerd

Het plan omvat 6 hefboomen.

- Hefboom 1 Keten- en marktontwikkeling

Het project “*Bio zoekt Keten*” is een project van BioForum in samenwerking met Boerenbond en Algemeen Boerensyndicaat met als doel de keten- en marktwerking binnen de biosector te optimaliseren. Een belangrijke uitdaging van de ketenwerking is de kloof tussen vraag en aanbod te dichten. Bijzondere aandacht wordt ook besteed aan het stimuleren van de afzet van de omschakelingsproducten.

- Hefboom 2 De biologische productie

Het project ‘*Bio zoekt boer*’ is een project van Boerenbond in samenwerking met BioForum en het Algemeen Boerensyndicaat. Sinds 2009 bracht het project heel wat in beweging. Er is werk gemaakt van een brede informatiecampaagne in de gangbare landbouwvakpers over het potentieel in de biologische landbouw. Er wordt nauw samengewerkt met het project ‘Bio zoekt keten’ – arktopportunities en bedrijfsontwikkelingskansen worden op die manier beter gelinkt, marktgerichte omschakeling is een belangrijk gegeven, gezien de kleinschaligheid van de biosector. Bio zoekt boer zorgde alvast in 2009 voor een kentering in de omschakeling. Na jarenlange stagnatie kwamen er 21 nieuwkomers.

- Hefboom 3 Verhogen van de rentabiliteit

Boerenbond voerde een bedrijfseconomische rentabiliteitsstudie uit van biologische bedrijven in vergelijking met gangbare bedrijven. Eind 2010 zijn de resultaten ter beschikking. Verder zal in 2011 gewerkt worden aan tools zodat gangbare landbouwers voldoende inzicht kunnen krijgen over de rentabiliteit van hun bedrijf op het moment dat ze zouden omschakelen en de jaren erna. Inzicht hierin is voor de gangbare sector essentieel om een verantwoorde en juiste keuze te kunnen maken.

- Hefboom 4 Onderzoek en kennisuitwisseling

Doelstelling is de realisatie van meer vraaggestuurd en participatief onderzoek en te zorgen voor betere kennisdoorstroming naar de bio-ondernemers. Drie structuren zijn hiervoor uitgebouwd: NOBL (Netwerk Onderzoek biologische landbouw), CCBT (Coördinatiecentrum Praktijkgericht Onderzoek en Voorlichting Biologische Teelt), Bio-bedrijfsnetwerken (netwerken van biologische landbouwers voor 5 subsectoren). Verbinding tussen de 3 pijlers, waar biobedrijfsnetwerken “de kennisnood van de landbouwer” moeten capteren, moet leiden tot een efficiënt, gefocust, participatief biokennisbeleid. Er zal in 2011 een biokennisportalsite ontwikkeld worden, waarop biologische landbouwers op een toegankelijke manier de nodige informatie en kennis kunnen terugvinden. Vlaanderen participeert eveneens in het Europese onderzoeksnetwerk ‘Core organic’. Waardoor vanaf 2011 kan geparticipeerd worden in Europese onderzoeksprojecten.

- Hefboom 5 Communicatie en draagvlak
VLAM en BioForum Vlaanderen werken in de toekomst volwaardig samen om tot een verbeterde integratie te komen en een sterkere bio-boodschap te kunnen uitbrengen. Ook andere partners waaronder Velt (educatie) worden in het communicatieverhaal betrokken.

- Hefboom 6 Verbreding van het beleid

De beleidsverbreding richt zich vooral naar Beleidsdomein Leefmilieu (agrobiodiversiteit, natuurbeheer, klimaat, mestwetgeving, water), Beleidsdomein Onderwijs (versterken van de plaats van bio in het onderwijs) Beleidsdomein Welzijn en Gezondheid (samenwerking rond biologische voeding). Er wordt ook volop werk gemaakt van het verbreden van het aanbod bioproducten in de overheids catering.

4.1.2 Actieplan Vleesvee

Het Vlaams Actieplan voor de vleesveesector dat in 2009 samen met de sector tot stand is gekomen, wordt verder uitgewerkt. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de beroepsverenigingen, de betrokken administraties, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en andere instanties actief in de vleesveesector. De acties zijn gericht op

- het verwerven van een erkenning van het Belgisch Witblauw vlees (BWB) tot een Europees erkend streekproduct;
- het bevorderen van het imago van het Belgisch rund- en kalfsvlees in binnen- en buitenland;
- het evalueren van de administratieve en financiële lasten met betrekking tot de handel en slacht van runderen;
- het verhogen van de transparantie in de sector;
- het verbeteren van de professionalisering via een uitgebreid en aangepast voorlichtingsprogramma;
- het ter beschikking stellen van een rentabiliteitsrapport van en voor de vleesveehouderij;
- het uitwerken van een goed functionerend stamboek en fokdoel met het oog op het fokken van een duurzaam BWB-ras;
- het aanpakken van sectorspecifieke problemen via onderzoek.

4.1.3 Hoeve- en streekproducten

De steunpunten ‘Hoeveproducten’ en het ‘Streekproducten’ worden ondersteund om de diversificatie in de landbouwsector te stimuleren en ontwikkelingskansen te scheppen. De hoeveproducenten en producenten voor streekproducten kunnen bij de steunpunten terecht voor advies, begeleiding en vorming. Het steunpunt Streekproducten begeleidt ook producenten bij hun aanvraagdossier voor een Vlaamse of Europese erkenning als streekproduct.

Het beleidsdomein Landbouw en Visserij helpt producenten om typische traditionele Vlaamse streekproducten te laten erkennen door Europa als beschermde oorsprongsbenaming, beschermde geografische oorsprong of gegarandeerde traditionele specialiteit. Dit jaar werd een erkenning verkregen voor de Gentse azalea als beschermde geografische aanduiding.

Hoeveproducenten kunnen bij VLAM een erkenning aanvragen als “Erkend Verkooppunt Hoeveproducten”. Momenteel zijn er 238 hoeveproducenten aangesloten bij het label “Erkend Verkooppunt Hoeveproducten”. Producenten van streekproducten kunnen het label streekproduct.be aanvragen bij VLAM. Er zijn vandaag 124 Vlaamse producten die dat label dragen. Tevens voerde het Departement Landbouw en Visserij een studie uit om de rentabiliteit van hoeveproductie te onderzoeken. Bij hoeve- en streekproductie is namelijk een zekere schaalgrootte nodig om economisch haalbaar te zijn.

Ook heeft het beleidsdomein Landbouw en Visserij meegewerkt aan een symposium over korte keten initiatieven in Vlaanderen. De uitkomst van dit symposium zal het beleid rond hoeve- en streekproducten versterken. Ten slotte worden bedrijven die inzetten op diversificatie extra ondersteund door het VLIF. De bedrijven komen in aanmerking voor een verhoogd steunpercentage

bij duurzame investeringen voor diversificatie. In het komende begrotingsjaar zal het huidige beleid voortgezet worden.

4.1.4 Zorgboerderijen

Sinds 2004 is het aantal zorgboerderijen jaarlijks toegenomen. Momenteel telt Vlaanderen 483 erkende zorglandbouwers met 792 actieve zorgboerderij-overeenkomsten, goed voor 30.155 activiteiten op 27.021 zorgdagen in 2009. Zorgboerderijen zijn land- of tuinbouwbedrijven waar mensen uit kwetsbare groepen zoals personen met een handicap, psychische problemen of integratiemoeilijkheden opgevangen worden. Die opvang bestaat erin dat zij meedoen met de gewone activiteiten op het bedrijf. De term 'zorgboerderijen' is ingeschreven in de Vlaamse wetgeving en de randvoorwaarden zijn geschetst. Bedrijven die eraan voldoen, kunnen er een subsidie voor krijgen.

De financiële ondersteuning van zorgboerderijen blijft een prioriteit. De subsidiemaatregel heeft meer en meer succes. Het concept past in de diversificatie van landbouwbedrijven, waarbij een bijkomend inkomen gecreëerd wordt uit niet-landbouwactiviteiten.

Zorgboerderijen zullen verder geïntegreerd worden in het zorglandschap, waarbij naast de huidige samenwerking met Onderwijs en Welzijn ook de mogelijkheden in de sociale economie onderzocht worden. Er wordt bovendien gekeken of het concept aansluiting kan vinden bij het ViA-initiatief Flanders' Care. Ten slotte worden de inspanningen voortgezet om de financiële ondersteuning van zorgboerderijen weer mogelijk te maken met middelen uit de tweede pijler van het Europese landbouwbeleid.

Naast het bezoek van de Informele EU-Landbouwrap aan een zorgboerderij werd in september 2010 ook een Europees symposium georganiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk rond het thema: Social Farming.

4.1.5 Verdere uitvoering co-existentiebesluit

Co-existentiemaatregelen moeten enerzijds de keuzevrijheid van de producent maximaal vrijwaren en anderzijds economische schade als gevolg van vermenging met ggo's zoveel mogelijk vermijden. Bovendien voorziet de Vlaamse regelgeving in een compensatie voor deze economische schade.

In het najaar van 2010 treden de eerste twee al principieel goedgekeurde besluiten in werking, met name het besluit met de algemene (niet-gewasspecifieke) maatregelen en het besluit specifiek voor de maïsteelt. Ondertussen is ook al de wetgevingsprocedure gestart voor specifieke besluiten over de aardappel- en suikerbietenteelt. Publicatie ervan is gepland voor de eerste helft van 2011. Bovendien zal ook de samenstelling van de "commissie co-existentie" verder vorm krijgen.

Ondertussen zal de administratie starten met het implementeren van de nieuwe regelgeving om op een correcte en efficiënte manier de voorgeschreven administratieve procedures op te volgen, te beheren en de controles op de wetgeving uit te voeren.

Het decreet co-existentie voorziet in een evaluatiemoment van de regelgeving in de lente van 2011. De voorbereidende stappen voor deze evaluatie zijn al gestart en zullen verder afgewerkt worden binnen de gestelde termijn. Als onderdeel van deze evaluatie is het ILVO, met het oog op eventuele aanbevelingen voor een verbeterde regelgeving, gestart met een onderzoek naar de toepasbaarheid van de co-existentiewetgeving in praktische omstandigheden. Hiervoor is in april 2010 een praktijkproef met genetisch gemodificeerde maïs gestart. Deze proef is zeer belangrijk als indicatie van de degelijkheid van de maatregelen, aangezien er vandaag nog geen commerciële teelt van genetisch gewijzigde gewassen op Vlaamse bodem plaatsvindt.

Naast het uittesten van de co-existentiewetgeving met ggo-maïs, zal het ILVO ook meewerken aan het initiatief om ggo-aardappelrassen met verhoogde resistentie tegen *Phytophthora* te testen onder Vlaamse omstandigheden. Het zal verdere wetenschappelijke ondersteuning verlenen in het kader van de regelgevingen met betrekking tot genetisch gewijzigde gewassen en een referentietask vervullen op analytisch vlak.

4.1.6 Bijen onder druk

De honingbij en zijn wilde soortgenoten hebben het moeilijk. Over de precieze oorzaken heerst nog onduidelijkheid maar alles wijst wel op een samengaan van factoren. De aantasting door de varroamijt en de besmetting door virussen verzwakken de bijen duidelijk. Daarom worden extra inspanningen gedaan om de sector te helpen bij het aanpakken van deze problematiek

In Vlaanderen is het vooral de Universiteit Gent die het voortouw heeft genomen in het onderzoek naar wat men de 'bijenverdwynziekte' is gaan noemen. Ten aanzien van de imkers zelf wordt in de vorming en de informatie ruim aandacht gegeven aan de optimalisering van de technieken om de verliezen aan bijen zoveel mogelijk te beperken, zowel op preventief vlak als door middel van aangepaste bestrijdingsmethoden. Voorbeeld hiervan is de recente Gids voor goede bijenteeltpraktijken die onder de auspiciën van het Praktijkcentrum bijen is tot stand gekomen en die gratis ter beschikking gesteld werd van alle imkers.

Verschillende beheersovereenkomsten waarop de landbouwers kunnen inspelen, vooral i.v.m. het in standhouden en/ of ontwikkelen van natuurwaarden, maar ook m.b.t. het in standhouden van kleine landschapselementen en het behoud van hoogstamboomgarden, hebben een positieve invloed op de versterking van de biodiversiteit en op het instandhouden van de bijenpopulatie.

4.2 Ruimte voor landbouw

4.2.1 Afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur

De Vlaamse Regering keurde op 7 mei 2010 een plan van aanpak goed voor de verdere afbakening van de gebieden van de agrarische en natuurlijke structuur via ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze RUP's zullen worden uitgewerkt in een zogenaamd planningsteam dat is samengesteld uit de beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed, Leefmilieu en Natuur en Landbouw en Visserij. De participatie van het Departement Landbouw en Visserij in het planningsteam moet ertoe leiden dat in een zo vroeg mogelijke fase de impact van mogelijke bestemmingswijzigingen op de landbouwsector wordt vastgesteld en de planologische knelpunten voor landbouw worden opgevangen. De lokale actoren, de landbouw- en natuurorganisaties zullen al in een vroege fase en vaker betrokken worden bij de voorbereiding en de uitwerking van de RUP's. Eind 2010 worden een 20-tal op te starten RUP's voor 2011 geprogrammeerd.

4.2.2 Glastuinbouwbedrijvzones

Met de ontwikkeling van glastuinbouwbedrijvzones kunnen interessante samenwerkingsvormen ontstaan zowel binnen de sector als met partners buiten de sector. Dankzij de bundeling en clustering in deze agrarische bedrijvzones kan een grotere efficiëntie gerealiseerd worden wat betreft onder meer rationeel gebruik van de versnipperde ruimte, ontwikkeling van nuts- en weginfrastructuur, energie, opvang van hemelwater en buffering, spui- en afvalwaterbehandeling, landschappelijke inkleding en mobiliteit. Clustering zal ook bijdragen tot de realisatie van de klimaatdoelstellingen van de sector.

Na de goedkeuring van de RUP's van drie glastuinbouwprojecten in Deinze, Oudenburg en Roeselare zal de concrete ontwikkeling van deze glastuinbouwzones opgevolgd en, waar nodig, ondersteund worden. Verder worden nieuwe projecten ondersteund zoals in Sint-Katelijne-Waver (macrozone, glastuinbouwbedrijvenzones), Hoogstraten (macrozone, glastuinbouwbedrijvenzones), Roeselare (macrozone) en Beveren / Melsele (glastuinbouwbedrijvenzone), waarvan in 2010 de voorstudies werden afgerond of opgestart. Dat zal steeds in overleg gebeuren met de plaatselijke actoren om voldoende draagvlak te vinden, zowel als het gaat om keuze van de locaties als op het vlak van de ontwikkelingsvorm van de glastuinbouwbedrijvenzones. Ook andere projecten op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau zullen vanuit het beleidsdomein verder opgevolgd en, waar nodig, ondersteund worden.

4.3 Afstemming met water en natuur

4.3.1 Stroomgebiedsplannen en maatregelenprogramma

De Vlaamse Regering heeft op 9 juli 2010 de stroomgebiedbeheerplannen en het bijhorende maatregelenprogramma principieel goedgekeurd. Deze kaders in de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Het maatregelenprogramma voorziet inspanningen met als doel het verder rationaliseren van het watergebruik en het verbeteren van de kwaliteit van het watersysteem door het gecombineerd aanpakken van puntbronnen en diffuse bronnen. De geplande maatregelen kunnen een ruimtelijke impact hebben op landbouw, bijvoorbeeld via de aanleg van bufferstroken tussen akkers en waterlopen, door ruimte voor water te verzekeren en door structuurherstel van waterlichamen.

Het Departement Landbouw is betrokken bij de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen en het maatregelenprogramma. Hierbij wordt gestreefd naar een verdere duurzame ontwikkeling van de landbouw binnen het integraal waterbeleid en naar het ontwikkelen van win-winsituaties. Het departement responsabiliseert de land- en tuinbouwer voor de cruciale en innovatieve rol die zij spelen in het duurzaam waterbeheer door het organiseren van voorlichtingsinitiatieven. Het maatregelenprogramma horend bij de eerste stroomgebiedbeheerplannen voorziet in het uitvoeren van een landbouwimpactstudie en bij uitbreiding van een landbouweffectenrapport voor projecten met een ruimtelijke claim op landbouwgronden.

Om een alternatief te bieden voor diepe grondwaterwinningen is het subsidiebesluit voor grijswaterprojecten uitgebreid naar land- en tuinbouw toe. Hierbij wordt de kwaliteit van laagwaardig water verbeterd zodat dit water bruikbaar is voor heel wat toepassing in de land- en tuinbouw.

4.3.2 Agrobiodiversiteit

In 2010 werd in dit kader het demonstratieproject "VerKOht! Korteomloophout (KOH) voor biodiversiteit in het landbouwlandschap" aangevat. Dit demoproject beoogt het verhogen van de genetische diversiteit en het gebruik van inheemse boomsoorten in de teelt van korteomloophout voor meer biodiversiteit. In het demonstratieproject 'Boeren beheren samen sloten tegen verdroging' van start in de kom van Lampernisse (provincie West-Vlaanderen), wordt gefocust op de mogelijkheden van waterberging door land- en tuinbouwers in het belang van hun eigen bedrijfsvoering (namelijk het ter beschikking hebben van water in droge periodes) en de watergebonden biodiversiteit (bijvoorbeeld in de vorm van plas-draszones). Ten slotte werd ook het demonstratieproject "Genetische diversiteit in groentegewassen in actie" aangevat, dat wil bijdragen aan de instandhouding van de genetische diversiteit in groentegewassen op Vlaamse landbouwbedrijven.

Het Departement Landbouw en Visserij startte in 2010 een studie op over "Groene en blauwe diensten in Vlaanderen". De studie beoogt een inventarisatie van blauwe, blauwgroene en groene diensten die landbouwers in de praktijk in Vlaanderen leveren. In 2011 zal op basis van de resultaten van deze studie onderzocht worden welke rol het beleid kan spelen in het creëren van een draagvlak voor blauwe en groene diensten en het verder uitdragen van het concept als stimulerend instrument.

Begin 2010 werd de stuurgroep Agrarisch Natuurbeheer en Agrobiodiversiteit (AGNABIO) opgericht, in samenwerking tussen de beleidsdomeinen Landbouw en Visserij en Leefmilieu, Natuur en Energie, met als doelstelling om structureel samen te werken rond deze thema's in overleg met alle betrokken actoren. Deze samenwerking zal vertaald worden in een concreet actieplan voor de komende jaren. In dit kader werd in 2010 binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij gewerkt aan een visie rond agrarisch natuurbeheer en agrobiodiversiteit. In 2011 wordt er verder gewerkt aan deze visie met als doel tot een gezamenlijke visie te komen met het beleidsdomein Leefmilieu, die als basistekst zal dienen voor het verdere overleg binnen de stuurgroep. Daarnaast zal in 2011 een concreet actieplan worden opgesteld. Zo zal in 2011 de Code goede landbouwpraktijken Natuur geactualiseerd worden.

Het Vlaams Parlement keurde in 2007 het decreet goed houdende instemming met het Internationaal Verdrag inzake Plantgenetische Hulpbronnen voor Voeding en Landbouw, waarna België officieel toetrad op 31 december 2007. Begin 2011 zal Vlaanderen een vrijwillige bijdrage overmaken voor de werking van het verdrag. Daarnaast is Vlaanderen in het kader van het EU-voorzitterschap betrokken bij de voorbereiding van de vierde Governing Body van het verdrag, die zal plaatsvinden in maart 2011 in Bali, Indonesië.

Verder voorziet Vlaanderen vanaf 2010/11 in bepaalde afwijkende commercialisatieregels met het oog op de instandhouding, door gebruik *in situ*, van rassen die met genetische erosie worden bedreigd. Het gaat om de omzetting van de Europese richtlijnen 2009/145/EG (groenten, omzetting in 2010) en 2010/60/EU (groenvoerdersgewassen, omzetting in 2011).

4.3.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het realiseren van instandhoudingsdoelstellingen kadert in de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Het instandhoudingsdoelstellingenproces zal een ruimtelijke impact hebben door de toename aan natuur die gerealiseerd moet worden om een gunstige staat van instandhouding te bereiken. Het instandhoudingsproces zal dan ook een belangrijke ingreep hebben op de verdere afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur. Het zal tevens mogelijke gebruiksbeperkingen opleggen aan of (bijkomende) inspanningen vragen van de land- en tuinbouw in het kader van het treffen van instandhoudingsmaatregelen op landbouwgronden die een verbetering van de kwaliteit van habitats en soorten beogen. Het proces biedt mogelijks ook kansen voor de land- en tuinbouw in de vorm van vrijwillige afspraken over natuurgericht beheer en voor het leveren van (blauw) groene diensten.

Gezien het grote belang van het instandhoudingsdoelstellingenproces voor de Vlaamse land- en tuinbouw, volgt het beleidsdomein Landbouw en Visserij dit proces nauw op vanuit landbouwkundig standpunt. Het beleidsdomein participeert actief in het overlegproces dat gevoerd wordt rond de S-IHD rapporten (specifieke instandhoudingsdoelstellingen) en formuleert in dit kader per S-IHD-rapport adviezen vanuit landbouwkundig standpunt. Het beleidsdomein is vertegenwoordigd in de overlegorganen van het proces, met name de IHD-commissie en de IHD-projectgroep. Het beleidsdomein streeft daarbij naar efficiënt ruimtegebruik en een optimaal evenwicht tussen het zo veel mogelijk behoud van de landbouwsituatie in de betrokken gebieden en het formuleren en realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, en naar het inzetten van de nodige flankerende maatregelen voor de getroffen landbouwers in het proces.

In 2010 werd het departementaal project "opvolgen van het multidisciplinair proces instandhoudingsdoelstellingen" opgestart en uitgevoerd. Er werden 8 S-IHD-rapporten opgevolgd en geadviseerd vanuit landbouwkundig standpunt.

In 2011 volgt het beleidsdomein het overlegproces rond de specifieke instandhoudingsdoelstellingen verder van nabij op, waarbij voor elk S-IHD-rapport een advies zal worden geformuleerd dat er op zal gericht zijn om het landbouwkundig standpunt met de beoogde instandhoudingsdoelstellingen te verzoenen.

5 Plattelandsontwikkelingsbeleid

De uitvoering van het tweede Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) is halfweg. De uitvoering zit goed op schema. Dat blijkt zowel uit het PDPO-jaarverslag 2009, het strategisch monitoringsverslag 2007-2009 als de eerste resultaten van de midterm evaluatie. Dat is zeker het geval wat het aantal goedgekeurde dossiers/projecten en de financiële vastleggingen betreft. Enkel de effectieve betalingen voor maatregel '123- Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten', namelijk de VLIF-steun aan agrovoedingsbedrijven en de gebiedsgerichte werking binnen as-3 en as-4 (LEADER), lopen achter. De verklaring daarvoor is dat de eerste projectoproep voor de agrovoedingsprojecten pas plaatsvond in 2008 en de eerste projecten binnen as-3 en LEADER respectievelijk pas eind 2007 en in 2008 goedgekeurd werden.

Voor de eerste drie jaren van PDPO II werd 298,6 miljoen euro uitbetaald. Dat is 39,6% van de geplande uitgaven voor de volledige programmaperiode. Voor as-1 werd in de periode 2007-2009 43,4% van het totale geplande budget uitgegeven, voor as-2 44,1%, voor as-3 29,3% en voor as-4 5,0%.

De Mid-Term evaluatie van het PDPO II wordt verwacht tegen het einde van dit jaar. De resultaten en aanbevelingen van de midterm evaluatie zullen gebruikt worden voor de opmaak van het evaluatieplan in het kader van de ongoing evaluation van 2011 en de voorbereiding van PDPO III.

In 2010 heeft het Vlaams Ruraal Netwerk in het kader van het Europees discussieforum een bevraging gedaan bij het grote publiek over het Europees plattelandsbeleid na 2013.

Op de Europese Raad van november 2010 zal de Commissie een eerste mededeling doen over het toekomstige gemeenschappelijk landbouwbeleid. De Europese wetgevingsvoorstellen zullen pas in de tweede helft van 2011 bekend gemaakt worden. De landbouwadministratie zal de door de Vlaamse regering geformuleerde Vlaamse standpunten meenemen in de discussie met de Europese instellingen. De conclusies van de consultaties en debatten op Vlaams niveau evenals de resultaten van de midterm evaluatie van PDPO II zullen hierbij een belangrijke leidraad zijn. De voorbereiding voor de concrete invulling van PDPO III zal normaal gezien in de loop van 2012 kunnen starten.

6 De landbouwadministratie: efficiënt en doeltreffend

6.1 Administratieve vereenvoudiging

6.1.1 Landbouwdecreet

Vanuit het streven naar een kwaliteitsvolle regelgeving voelt het Departement Landbouw en Visserij de nood om aan een ontwerp van Vlaams decretaal kader te werken. In dit zogenaamde landbouwdecreet kunnen enerzijds de geactualiseerde bepalingen van de wetten worden opgenomen die betrekking hebben op de gewestelijke landbouwbevoegdheden en anderzijds de geactualiseerde bepalingen uit de al bestaande landbouwdecreten. Een eventuele gedeeltelijke of volledige regionalisering van de resterende federale landbouwbevoegdheden zal vanzelfsprekend een impact hebben op het ontwerp, in die zin dat ook de in voorkomend geval geregionaliseerde materies deel zullen uitmaken van het ontwerp. Door dit decretale initiatief zal de wetgevingskwaliteit aanzienlijk toenemen.

6.1.2 eVLIF

Eind 2008 is het project re-engineering VLIF van start gegaan.

Dit moet leiden tot het optimaliseren van de dossierbehandeling. Het voornaamste doel van het project is een kortere doorlooptijd. Een koppeling met andere databanken van het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) zal leiden tot een lagere administratieve last, tot efficiëntiewinsten en een correcter niveau van afwerking. Het project moet uitmonden in een webplatform waarbij de landbouwer de mogelijkheid krijgt om zijn VLIF-dossier online te raadplegen en waar hij of zij zelf proactief kan optreden en het dossier vervolledigen.

Concreet is het de bedoeling om te komen tot een procedure waarbij de aanvrager zo weinig mogelijk verzocht zal worden om bijkomende informatie. In eerste instantie zal binnen de beschikbare data van het ALV en daarbuiten opgezocht worden welke gegevens al voorhanden zijn om vervolgens in het licht van een eenvoudig aangemeld dossier na te gaan welke gegevens nog noodzakelijkerwijze opgevraagd moeten worden om het dossier volledig te kunnen afhandelen. Bovendien zal de toegang tot het VLIF vertrekken van vrij algemeen objectieve voorwaarden, zal de doorlooptijd korter worden en zijn er interactiemogelijkheden zodat de klant via een webplatform zijn dossier kan opvolgen.

Parallel aan dit project werd ook een wijziging van de VLIF-regelgeving principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering om de procedure van afhandeling administratief te vereenvoudigen. Deze aanpassingen werden in overleg met de sector voorbereid en bevatten eveneens een aantal wijzigingen die louter gericht zijn op het verminderen van de administratieve last. Concreet gaat het om soepeler voorwaarden voor het bijhouden van de boekhouding, een vereenvoudigde aanvraagprocedure met een aanvraag in één keer en minder gedocumenteerd, en een overschakeling naar louter steun in de vorm van een kapitaalpremie bij geringe steunintensiteiten. De aanpassingen aan de informaticatoepassing en de regelgeving moeten elkaar versterken en operationeel zijn begin 2011.

6.1.3 Samenwerking met FOD Economie rond de landbouwenquête

Jaarlijks organiseert de Federale Overheidsdienst Economie een landbouwenquête bij de landbouwers, beter bekend als de 15 metelling. Deze bevraging overlapt een groot deel met gegevens die al beschikbaar zijn in federale en gewestelijke databanken. Zo ook wat betreft de identificatie- en perceelgegevens van landbouwers in Vlaanderen. Het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV) vraagt de teeltgegevens jaarlijks op bij de landbouwers via de verzamelaanvraag. De opgevraagde

teeltgegevens worden, net zoals de identificatiegegevens, opgeslagen in het Geïntegreerd Beheers- en Controlesysteem (GBCS) van ALV. Deze databank zou dan ook de basis vormen om de landbouwenquête in Vlaanderen te vereenvoudigen.

In het kader van dit administratieve vereenvoudigingsproject op de land- en tuinbouwbedrijven werd in februari 2010 een stuurgroep opgericht voor de vereenvoudiging van de jaarlijkse landbouwenquêtes van het ADSEI. In deze stuurgroep zijn de stakeholders Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI), Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV), Direction Générale Opérationnelle de l'Agriculture, des Ressources Naturelles et de l'Environnement (DGARNE), Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO), Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV), Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en ook het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV) vertegenwoordigd.

In eerste instantie werd een analyse uitgevoerd op de identificatie van de landbouwers zoals die geregistreerd staan in het register van ADSEI en deze die gekend zijn bij de gewesten. De resultaten van deze analyse geven aan dat het mogelijk is om de identificatieregisters van de gewesten te gebruiken als basis voor het nieuw landbouwersregister van ADSEI. Voor enkele specifieke categorieën van landbouwers moeten wel nog bijkomende oplossingen uitgewerkt worden.

In de eerste helft van 2010 werd eveneens een vergelijkende studie uitgevoerd op de perceelsgegevens van ALV en ADSEI. Deze studie toont aan dat er voor bepaalde teeltcategorieën nog grote verschillen zijn. Het is dan ook nodig de reden van deze verschillen verder te onderzoeken en indien nodig oplossingen te zoeken. Bovendien moeten de perceelsgegevens van DGARNE nog geanalyseerd worden voordat er overgegaan kan worden tot het trekken van conclusies in het kader van de perceelsgegevens.

Aangezien nog niet alle gegevens geanalyseerd werden enerzijds en gelet op de verschillen ten opzichte van de gegevens van ADSEI anderzijds, is het niet haalbaar om voor de landbouwenquête van mei 2011 al een vereenvoudiging door te voeren in de teeltcategorieën. De resultaten van het identificatieproject kunnen echter wel al gebruikt worden. De ADSEI wil daarom vanaf 2011 een nieuw landbouwerregister gebruiken dat gebaseerd is op de landbouwerregisters van de gewesten, waaronder die van ALV voor de Vlaamse landbouwers. Dat houdt in dat de gemeentebesturen niet meer belast zullen worden met het actualiseren van het landbouwerregister van ADSEI.

Aan de gewesten wordt gevraagd om voor 2011 een aantal aanpassingen aan de teeltcodes te doen, zodat voor 2011 een volledige simulatie van de resultaten van de meilandbouwenquête mogelijk is. Dit moet het mogelijk maken om te zoeken naar verklaringen voor grote trendbreuken en om, waar nodig, oplossingen uit te werken. Op deze manier kan een gedetailleerd dossier opgesteld worden voor de Hoge Raad voor de Statistiek en kan in 2012 een grote vereenvoudiging doorgevoerd worden in het landbouwenquêteformulier.

6.1.4 Stroomlijning controles op de landbouwbedrijven door samenwerking

Een landbouw- en tuinbouwbedrijf wordt geconfronteerd met een brede waaier van reglementeringen en verplichtingen, die trouwens niet alleen door de overheden wordt opgelegd, maar ook via lastenboeken e.d. Het is de taak van de overheid om deze noodzakelijke controles zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de eigen verplichtingen, maar ook met de gecontroleerden, in dit geval de land- en tuinbouwers zelf. De diverse controles vormen een complexe materie gebaseerd op de onderscheiden wetgevingen en de organisatie van de overheid in Vlaanderen en in België. Vereenvoudiging en stroomlijning aanbrengen is geen evidentie.

Interne samenwerking

Binnen het ALV werd een intern overlegplatform opgericht met de bedoeling om de controles die binnen de Vlaamse landbouwadministratie vallen te stroomlijnen. De beginstappen zijn hier het uitwisselen van kennis en informatie en het afstemmen van controles.

Externe samenwerking

Het is van belang om ook de stem van de sector in dit verhaal niet te vergeten. Daarom heeft de Vlaamse landbouwadministratie een speciale werkgroep opgericht, waaraan de verschillende erkende landbouworganisaties actief deelnemen en waarin ze zo (vanuit de praktijkervaring van de landbouwer) hun mening geven over mogelijkheden tot stroomlijnen en eventuele prioriteiten in dat verband.

Inventaris van de diverse controles en onderlinge relaties

Een eerste inventaris van de diverse controles op de landbouwbedrijven door de Vlaamse overheid (bv. ALV, VLM, enz.) en de federale overheid (bv. FAVV, enz.) werd opgemaakt en besproken in de werkgroep met de landbouworganisaties. Dit uitgangsdokument wordt nu verder vervolledigd met hun onderlinge relaties en combineerbaarheid. Van hieruit worden verdere voorstellen voor samenwerking en integratie opgesteld.

Voorstellen en planning 2011

De verspreiding van de landbouwbevoegdheden zorgt ervoor dat echte afstemming en integratie voor bepaalde controles moeilijker is. Het gaat hier voornamelijk om de controles op bevoegdheden die zich nog op het federale niveau bevinden. De focus kan hier gelegd worden op het afstemmen van controlepunten en het vermijden van interpretatieverschillen. Het interne en externe overleg over het stroomlijnen van controles wordt voortgezet. Het doel blijft om mogelijkheden te zoeken voor efficiëntiewinsten in middelen en tijd. De aandacht voor de gecontroleerde blijft een belangrijk punt in deze aanpak.

6.2 Efficiëntie en effectiviteit

6.2.1 Meer doen met minder

Minister, kabinet en administratie hebben elk hun rol en verantwoordelijkheid. De afslanking van het kabinet Landbouw en Visserij vraagt eveneens een nog doeltreffender organisatie en inzet van de beleidsondersteunende capaciteit binnen de administratie. Samenwerking is essentieel om de slagvaardigheid, efficiëntie en effectiviteit van de overheid als geheel te verbeteren. De veertiendaagse beleidsraad fungeert daarbij als centraal platform tussen het politieke en ambtelijke topniveau voor de inhoudelijke afstemming van de beleidsvoering en opvolging op hoofdlijnen. De beleidsraad zorgt voor beleidsmatige afstemming binnen het beleidsdomein en maakt afspraken inzake de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Op de regelmatige overlegvergaderingen met kabinet – afdelingshoofden ALV en DLV wordt dieper ingegaan op de werking van de diverse afdelingen.

Net zoals bij de andere beleidsdomeinen worden bij Landbouw en Visserij na de besparingen 2010 opnieuw bijkomende besparingen doorgevoerd in de begroting 2011. De besparingen die binnen het beleidsdomein moeten worden genomen zijn zwaar. Zij bedragen 10% op de lonen en de werkingsmiddelen. Voor consultancy en communicatie moet 33% worden bespaard. Maatregelen die betrekking hebben op de landbouwers zelf worden in deze besparingsoefening maximaal gevrijwaard door interne overheveling/verschuiving van de kredieten.

Binnen de Raad van Bestuur van VLAM werd een besparingsplan goedgekeurd ter belope van 800.000 euro. De helft van de besparing gebeurt op eigen werkingsmiddelen; de andere helft door ruimere doorrekening van de kosten aan de sector. Het departement Landbouw en Visserij zal conform het Charter Politiek – Ambtelijke Samenwerking van 9 december 2009 verder instaan voor de organisatie van de beleidsondersteunende capaciteit. Alle entiteiten binnen het beleidsdomein LV engageren zich om tegen het einde van de legislatuur de managementondersteunende dienstverlening en de daaraan verbonden functies (vroegere functies algemene diensten) efficiënter te organiseren en in te krimpen, opdat een besparing van 20% gerealiseerd kan worden. Naast tal van besparingsinitiatieven en –oefeningen ontwikkelen de entiteiten diverse initiatieven om met minder mogelijkheden toch nog een performante dienstverlening te verzekeren.

7 Visserij

7.1 Het EU-beleid

7.1.1 Vlaanderen aan het stuur van de EU-visserijraden

Tot eind 2010 neemt Vlaanderen het Voorzitterschap waar van de EU-visserijraden. Het werkprogramma bevat o.m. de belangrijke onderhandelingen over en het vastleggen van de vangstmogelijkheden voor 2011, de afrondingen van de consultatieronde over de hervorming Gemeenschappelijk Visserijbeleid, de aanpassing van de verordening over technische maatregelen, en het voeren en zo mogelijk afronden van onderhandelingen, over vissersakkoorden met een aantal derde landen.

In november organiseert Vlaanderen in het kader van het voorzitterschap samen met de Europese Commissie in Oostende een symposium met als thema: 'Improved Science en Fisheries Partnership Agreements as Policy Drivers'

Het doel is drieledig:

- Bijeenbrengen van de belangrijkste stakeholders in dit vakgebied
- Discussie over hoe de relatie tussen sector en wetenschap verbeterd kan worden
- Nagaan hoe het beleid nog beter adviezen kan integreren in het besluitvormingsproces.

7.1.2 Gemeenschappelijk Visserijbeleid

Het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) kwam tot stand in 1983. In de EU-verdragen wordt het visserijbeleid vastgelegd als een van de exclusieve bevoegdheden van de Gemeenschap. Het GVB nadert een nieuwe hervormingsronde die van kracht moet worden in 2013. Deze hervorming zal een aantal zaken moeten aanpakken die onopgelost bleven in het verleden, zoals de overbevissing van een aantal Europese visbestanden, de overcapaciteit van vissersvloten met als gevolg daarvan de slechte economische resultaten.

De Europese Commissie (COM) diende op 21 april 2009 haar Groenboek in, "Hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid", als aanzet tot overleg met lidstaten en belanghebbenden en tot een brede publieke discussie over de toekomstige hervorming van het GVB.

De herziening van de marktverordening die normaal gezien tegen begin 2010 afgerond moest worden, heeft vertraging opgelopen en wil men nu ook kaderen in de volledige hervorming. In april 2010 presenteerde de Commissie een werkdocument "Samenvattend verslag van de raadpleging over de hervorming van het GVB". In het kader van het consultatieproces met stakeholders en lidstaten ter voorbereiding van de herziening van het GVB, werden in het eerste semester 2010 verschillende thematische seminars georganiseerd om de belangrijkste ideeën te bespreken. Een grote conferentie vond plaats in La Coruña begin mei, mede georganiseerd door het Spaanse EU-voorzitterschap. Deze conferentie focuste op 3 onderwerpen: beleid, toegang tot en beheer van de bestanden en kleinschalige visserij.

Het raadplegingsproces wordt afgerond tegen eind 2010.

De synthese van de reacties op het Groenboek, de conclusies van de conferentie van La Coruña en het externe visserijbeleid werd besproken tijdens een informele Raad van visserijministers in Vigo, mei 2010.

Het is de bedoeling van de Commissie om in het voorjaar van 2011 vier wetgevende voorstellen voor te leggen:

- Een voorstel voor een nieuwe basisverordening ter vervanging van de huidige basisverordening: Verordening (EG) nr. 2371/2002,
- Een voorstel voor een nieuwe marktverordening ter vervanging van de huidige marktverordening: Verordening (EG) nr. 104/2000,
- Een voorstel voor een nieuwe verordening technische maatregelen ter vervanging van de huidige Verordening (EG) nr. 850/98 inzake technische maatregelen, en
- Een voorstel voor een nieuwe financiële verordening ter vervanging van de EVF-verordening (EG) nr. 1198/2006.

7.1.3 Gegevensuitwisseling en elektronisch logboek

Er zal invulling gegeven worden aan de verplichtingen die voortvloeien uit Raadsverordening (EG) nr. 199/2008, de zgn. datacollection verordening en Raadsverordening (EG) nr. 1224/2009, de zgn. controleverordening. Het nationale vangstregistratiesysteem Quovis werd volledig herschreven. Het zal in zijn recentste vorm worden geïmplementeerd om o.a. invulling te geven aan de verplichtingen rond gegevensuitwisseling met de wetenschappelijke wereld en met de Commissie. Verder zal een specifieke module rond het ERS (elektronisch logboek) aan Quovis gekoppeld worden. De installatie aan boord van vissersvaartuigen van elektronische logboeken is gepland voor 2010 en 2011. Voor dit laatste aspect wordt de medewerking van het betrokken bedrijf verondersteld. De Minister-president voorziet in de uitwerking van een specifieke subsidiemaatregel om dit proces te begeleiden.

7.2 Verduurzaming van de visserij

7.2.1 Beheersplannen – visserij-inspanningsbeperking

Vanaf 2009 is in uitvoering van het langetermijnplan kabeljauw niet langer een forfaitair maximum aantal communautaire zeedagen van toepassing naargelang van het vistuig in de Noordzee, Oostelijk deel Engels Kanaal, Ierse Zee in ten Westen van Schotland, maar wel een maximale visserij-inspanning (VI) in kW-zeedagen (motorvermogen maal activiteit gemeten in aanwezigheid op zee), gebaseerd op de werkelijke VI in de periode 2004-2006. Hierop worden jaarlijks forse kortingen verleend, in 2009 25% voor demersaal tuig en 6% voor boomkortuig. In 2010 was dat 25% en 13,3% voor demersaal tuig respectievelijk in de Ierse Zee en de Noordzee en 4,5% voor de boomkor. 2011 zal extra kortingen met zich meebrengen.

7.2.2 Vloot in reconversie

De mogelijkheden die gecreëerd zijn door de implementatie van VO 744/2008 hebben reders aangezet tot ingrijpende keuzes en investeringen.

Na de beëindigingsregeling in het kader van de vlootaanpassingsregeling (VAR), waarbij in 2009 de grote boomkorvloot met negen eenheden werd gereduceerd en er twee werden vervangen door kleine vissersvaartuigen met passief tuig, gaat in 2010-2011 voornamelijk de aandacht naar aanpassingen van vistechnieken en brandstofbesparende investeringen.

Op het vlak van diversifiëring van de vloot wordt de omschakeling van de traditionele boomkor naar minder milieubelastende vistechnieken en de ecokor (Sumwing, bordenvisserij, ...) verder aangemoedigd. Ook de alternatieve tuigen hebben op hun beurt beperkingen. In de huidige omstandigheden wordt een vlootsamenstelling met een maximum van vier flyshooters en een tiental passieve vissersvaartuigen vooropgesteld.

In het kader van de VAR kunnen reders een verhoogde steun voor motorvervanging krijgen, mits ze 20% motorvermogen inleveren. Aangezien nu ook bepaalde vangstmogelijkheden op vaartuigniveau toegekend worden op basis van het motorvermogen is geopteerd om deze operatie vangstneutraal te houden. Dit werd voorlopig verwezenlijkt via afgifte van een attest voor extra kW-vangstrecht. Het zal geconsolideerd worden in een besluit van de Vlaamse Regering (BVR).

Er wordt gewerkt aan een besluit van de Vlaamse Regering met het oog op aanpassing van het BVR visvergunningen. Uit de reacties op het groenboek blijkt er wel een nood te zijn om reders de kans te bieden hun groot vaartuig te vervangen door één of meerdere kleine vaartuigen. De voor- en nadelen van zo'n aanpak zullen, samen met mogelijke randvoorwaarden, met de betrokkenen uitgediept worden, om hier duidelijke inzichten te verwerven, die aanleiding kunnen geven tot eventuele uitvoeringsbesluiten.

Op het vlak van kwaliteit worden innovaties die leiden tot een optimaal kwaliteitsbehoud gesteund. De mogelijkheden om de reisduur van de visreizen nog te verkorten, worden aangemoedigd. Projecten die leiden tot het aanbieden van een nog betere kwaliteit worden gestimuleerd.

In het kader van het streven naar ene gediffirenteerde visserij, is de garnaalvisserij een opportuniteit. Om de diverse actoren uit de garnaalsector en hun divergerende initiatieven te harmoniseren, zal een rondetafelconferentie met alle betrokken actoren georganiseerd worden. Dit overleg zou moeten leiden tot win-winsituaties en concrete beleidsaanbevelingen.

7.2.3 Belgisch Operationeel Programma in het kader van het Europese Visserijfonds

In uitvoering van Verordening (EG) Nr. 1198/2006 van de Raad van 27 juli 2006 inzake het Europees Visserijfonds (EVF), kan van 2007 tot 2013 communautaire steun worden verleend voor de duurzame ontwikkeling van de visserij- en aquacultuursector. Deze verordening bepaalt dat elke lidstaat één Nationaal Strategisch Plan (NSP) en bijhorend Operationeel Programma (OP) opstelt. In het Belgische NSP wordt uitgegaan van de algemene strategische noodzaak om de sector verder te verduurzamen (minder energieverbruik/duurzame visserijtechnieken) en om de activiteiten te differentiëren.

Gezien de impact en absolute prioriteit van deze "crisisverordening", zal het OP gedurende de periode 2009-2011 gedomineerd worden door deze aanpassingen aan de visserijvloot (zwaartepunt 1). De budgettaire ruimte onder de overige zwaartepunten is daardoor ernstig beperkt. Aangezien deze zwaartepunten een inhaalbeweging zullen inzetten in/na 2011, wordt verwacht dat deze assen onverminderd hun doelstellingen zullen inlossen ongeacht de initiële vertraging. Voor de goede werking van het OP is het financieringsplan tweemaal gewijzigd, bij Beschikking van de Commissie C(2009) 8588 op 4 november 2009 en C(2010) 4491 op 8 juli 2010. Dat resulteert in een bedrag van 48,2 miljoen euro aan totale overheidssteun voor het volledige programma. De Europese cofinanciering van 26,3 miljoen euro is daarbij ongewijzigd gebleven en vertegenwoordigt 54,44%.

Onder As 1 is in 2009 een vlootaanpassingsregeling (VAR) uitgevoerd waarbij negen grote boomkorvaartuigen aan de vloot zijn onttrokken (minimum 20% van de capaciteit van het segment). Twee reders hebben geopteerd voor gedeeltelijke buitenbedrijfstelling, wat inhoudt dat zij hun vaartuig hebben vervangen door een kleiner, alternatief vaartuig. Medio 2010 zijn beide nieuwbouwvaartuigen ingelegd. Na de slooptactie in 2009 richt zwaartepunt 1 zich haast volledig op efficiëntere vissersschepen en diversificatie van de gebruikte vistechnieken. De gecombineerde

financiële impact putte de mogelijkheden onder as 1 in die mate uit dat een tweede wijziging van de financieringstabel noodzakelijk was. De enveloppe voor zwaartepunt 1 werd verhoogd van 10,8 naar 18,2 miljoen euro.

Globaal zijn medio 2010 ruim 40% van de totaal beschikbare Europese middelen uit EVF toegekend.

Voor 2011 zijn de aandachtspunten als volgt:

Onder as 1 zullen nog een resem projecten afgerond worden die al in 2010 onder de “crisisverordening” zijn goedgekeurd. Deze zijn te catalogeren onder motorvervangingen, omschakeling naar alternatieve visserijmethodes of efficiëntere vistechnieken met geringe milieu-impact. Nieuwe investeringsdossiers kunnen blijvend ingediend worden, maar het steunpercentage valt terug op de normale voorzieningen van het Europees visserijfonds van maximaal 40%.

Onder as 2, aquacultuur en verwerking en afzet, wordt een “call” of oproep georganiseerd voor projecten rond investeringen in verwerking en afzet. Deze richt zich tot de visafzet- en verwerkingsbedrijven en de organisaties van professionele producenten. Het ministerieel besluit over de “call” zal de specifieke modaliteiten verder vastleggen. Voor aquacultuur worden projecten die de productiecapaciteit verhogen, die het aantal gekweekte soorten uitbreiden (zowel vis als visvoeder, broedbanken, schaaldieren, enz.) of die duurzame en innovatieve technologieën introduceren, verder aangemoedigd. Ondanks deze inspanningen zijn, tot op heden, nog geen dergelijke dossiers ingediend.

Onder as 3, maatregelen van gemeenschappelijk belang, zal het aantal projecten aangezwengeld worden. Deze kunnen vallen onder collectieve acties, vissershavens en aanvoerplaatsen, promotiecampagnes of proefprojecten.

Onder as 4, duurzame ontwikkeling van visserijgebieden, wordt de oprichting en werking van de plaatselijke groep (PG) gefinaliseerd. Daarna kan de PG starten met de behandeling van projecten die het economisch weefsel rond de visserij- en aquacultuursector versterken.

7.2.4 Visserijonderzoek

De wetenschappelijke onderzoeksinstelling van het beleidsdomein Landbouw en Visserij, het ILVO (Instituut Landbouw- en Visserijonderzoek), richt zich op het onderzoek rond de exploitatie van mariene rijkdommen.

Voor het vormen van een beleid dat moet leiden naar een evenwicht tussen de noden van de mens en respect voor het leven in zee, is ondersteunend wetenschappelijk onderzoek een noodzaak. Op basis van dit beleid en wetenschappelijke ondersteuning wordt voor de Vlaamse visserij een nieuwe visie en strategie ontwikkeld die uitzicht biedt op een toekomstgerichte en rendabele visserij, gezonde stocks en een zo laag mogelijke impact op het mariene milieu en een duurzame mariene exploitatie. In deze context levert het ILVO ondersteunend onderzoek voor een meer geïntegreerd Vlaams, Europees en breder internationaal beleid. Naast het verder uitwerken van de specifieke speerpunten, eigen aan de verschillende onderzoeksgroepen, streeft het ILVO naar een doorgedreven geïntegreerd en overkoepelend multidisciplinair onderzoek (wetenschappelijk, technisch en sociaal-economisch) ter ondersteuning van verdere ontwikkelingen binnen de visserij- en aquacultuursector en de bescherming van het mariene milieu.

Als enige Vlaamse instelling groepeerde ILVO expertise in de diverse domeinen van de bovengenoemde materie. Tevens kan ILVO rekenen op een degelijk partnerschap met de sector, andere Vlaamse onderzoeksinstellingen en diverse betrokken partijen. Door het grensoverschrijdend karakter van het onderzoek, eigen aan de exploitatie van mariene rijkdommen, onderneemt ILVO strategische allianties met gelijkaardige buitenlandse instellingen en participeert ILVO in grote internationale netwerken zoals ICES, OSPAR, EAS en STECF.

7.3 Visvermarkting

De verwezenlijking van één Vlaamse visveiling, waarbij de Zeebrugse visveiling de activiteiten van de Oostendse visveiling heeft overgenomen, is een feit. Het optimaliseren van synergie-effecten is dan ook gestart. De noodzakelijke transparantie in de prijsvorming gepaard met nastreven van kostenefficiëntie, zou moeten leiden tot een betere waardering van het primaire product.

8 Het Vlaamse platteland, werkgebied voor een duurzaam, innovatief, sociaal en open Vlaanderen

8.1 Inleiding

In de beleidsnota die in uitvoering van het regeerakkoord 2009 – 2014 is opgemaakt, wordt het belang van een specifiek beleid voor het Vlaamse platteland vooropgesteld waarbij rekening gehouden wordt met economische, ecologische en sociaal-culturele belangen. Hieraan wordt gewerkt via de drie sporen die tijdens de vorige legislatuur door de minister bevoegd voor plattelandsbeleid in het document ‘Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan’ zijn beschreven:

- het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema’s en hiaten in het beleid;
- het opzetten van projectinitiatieven op Vlaams niveau;
- het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten.

In het eerste jaar van de huidige legislatuur is de basis gelegd voor de verdere uitvoering van het plattelandsbeleidsplan. Daarnaast is ook de werking van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg sterk opgevoerd. De verschillende partners op de diverse beleidsniveau’s en binnen de verschillende beleidsdomeinen zetten met vernieuwd enthousiasme hun schouders onder de werking van het IPO. Thema’s zoals investeren in een kwaliteitsvolle open ruimte, het inzetten op een sterke plattelandseconomie en het verhogen van de bestuurskracht van de lokale besturen werden uitvoerig behandeld.

Verder werden Vlaamse initiatieven voor de financiering van projecten opgestart en is de gebiedsgerichte werking uitgebreid naar meerdere regio’s.

2010-2011

Het komende jaar van de legislatuur zal hierop verder gebouwd worden.

Er zal een plan van aanpak beschikbaar worden gesteld dat uitvoering geeft aan het plattelandsbeleidsplan. In kader van het IPO worden initiatieven en beleidsaanbevelingen opgevolgd en geïmplementeerd in het reguliere beleid. Het plattelandproject ‘de Merode’ krijgt navolging via acties en initiatieven in andere plattelandsgebieden zoals De Wijers, Schelde-Leie en het Scheldelandschapspark, waarbij leefbaarheid, omgevingskwaliteit en plattelandseconomie centraal staan.

Binnen het Regeerakkoord en Vlaanderen in Actie zijn een aantal sleutelprojecten voorzien voor de lopende regeerperiode die in de loop van 2010-2011 verder worden voorbereid:

- Het plattelandsfonds: in het najaar van 2010 en in 2011 zal prioriteit gegeven worden aan de voorbereiding van de decretale basis voor het plattelandsfonds
- Evaluatie van het plattelandsbeleid binnen het PDPO: de huidige inspanningen binnen as 3 en as 4 van het Programma voor Plattelandsontwikkeling II worden kritisch bekeken en geëvalueerd. De Vlaamse Landmaatschappij heeft in dit verband ondermeer een digitale enquête opgesteld. De resultaten van deze evaluatie en de hieraan gekoppelde beleidsaanbevelingen worden verwacht tegen het einde van 2010 en worden meegenomen in de algemene mid term review.

8.2 Plattelandsbeleid: een consolidatie en versterking van de voorgaande legislatuur

8.2.1 De uitvoering van het Vlaams plattelandsbeleidsplan.

Via het Vlaams plattelandsbeleidsplan heeft de minister bevoegd voor plattelandsbeleid een kader ontwikkeld voor een Vlaams plattelandsbeleid waarbinnen lokale besturen en actoren zich optimaal kunnen ontplooiën. Er wordt een plan van aanpak uitgewerkt dat voor elk van de acties een stappenplan beschrijft zodat deze concreet kunnen worden gerealiseerd. Hierbij worden zowel de resultaten uit de diverse werkgroepen van het IPO, de terreinrealisaties als het overleg met de bevoegde instanties in rekening gebracht.

8.2.2 Het plattelandsfonds

Het regeerakkoord stelt de ontwikkeling van een projectmatig plattelandsfonds voorop dat moet rekening houden met de beperkte bestuurskracht van lokale besturen op het platteland. Om tot een kader voor dit fonds te komen, werden in 2010 twee ondersteunende onderzoeksopdrachten uitgeschreven. Een eerste studie focust op een omschrijving van het platteland. De bedoeling is om een dynamische afbakening te krijgen in functie van de beoogde doelstellingen. Onze samenleving is immers zo complex dat een enkele afbakening zowel functioneel als ruimtelijk niet aangewezen is. De omschrijving dient een beleidsmatige dimensie te hebben, en is gekoppeld aan de problematiek op het platteland, deze kan onder meer van financiële aard zijn, een sociaal of economisch karakter hebben, dan wel een ruimtelijk karakter hebben. Door de omschrijvingen in functie van doelstellingen vast te leggen, kunnen daarop ook diverse instrumenten worden ingezet, zoals het plattelandsfonds, de PDPO-middelen, ...

Een tweede studie moet nagaan hoe dit plattelandsfonds er kan uitzien, dit in samenspraak met de gemeenten.

Beide onderzoeksopdrachten lopen eind 2010 af en zullen onder meer dienen als basis voor de decretale onderbouwing van het plattelandsfonds.

8.2.3 Evaluatie van de uitvoering van de assen 3 en 4 van het PDPO

De tweede pijler van het Europese landbouwbeleid omvat niet enkel belangrijke doelstellingen voor land- en tuinbouw en milieu, maar ook voor de leefkwaliteit en diversificatie van de plattelandseconomie. De huidige programmaperiode is halverwege en kan al heel wat leerpunten opleveren voor de voorbereiding van een volgend PDPO. Daarom wordt op korte termijn gestart met een tussentijdse evaluatie van de huidige projecten die worden gerealiseerd in uitvoering van het gebiedsgerichte luik van as 3 (provinciale plattelandprojecten) en as 4 (Leadergebieden), dit in samenwerking met de provincies, de Leadergroepen en de VVSG.

8.3 De drie sporen van het plattelandsbeleid

8.3.1. Het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's. De adviserende rol van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg wordt verder uitgebouwd.

Een eerste spoor van het plattelandsbeleid betreft het formuleren van adviezen en beleidsaanbevelingen via de werking van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO). Het IPO werkte het voorbije jaar verder aan de afstemming van plattelandsthema's en het wegwerken van beleidshiaten inzake platteland. Het IPO doet dit door de Vlaamse Regering te adviseren over thema's waar afzonderlijke beleidsdomeinen of -niveaus niet tot een oplossing komen. Het vergaderritme en het behandelen van plattelandsthema's werd opgevoerd, hetgeen in 2010 aanleiding gaf tot aanbevelingen inzake de bereikbaarheid en kwaliteit van voorzieningen, voor wat betreft het luik 'gezondheid'.

Er worden verder belangrijke stappen gezet in enkele recenter opgestarte thema's, zoals lokale bestuurskracht van plattelandsgemeenten en het oneigenlijk gebruik van landelijke wegen. In deze thema's zullen naast adviezen ook instrumenten ontwikkeld worden die het lokale beleidsniveau kunnen helpen om de specifieke plattelandsproblematiek aan te pakken.

Hierbij volgt een overzicht van de themagroepen binnen het IPO:

- Bestuurskracht van gemeenten in het buitengebied

Plattelandsgemeenten hebben, net als alle gemeenten, hun takenpakket de voorbije periode zien aangroeien. Dat ging evenwel niet gepaard met een evenredige groei van de financiering en dus de nodige capaciteit. Bestuurskracht zal dan ook als belangrijk criterium worden meegenomen bij het opzetten van het plattelandsfonds. Bestuurskracht is de verhouding tussen opdracht en capaciteit. De IPO-themagroep waarin ondermeer gemeenten en VVSG vertegenwoordigd zijn, fungeert mee als klankbord bij de ontwikkeling van het plattelandsfonds.

Verder werkt de themagroep voorstellen uit om de bestuurskracht van landelijke gemeenten te verhogen. Op dit ogenblik wordt een bestuurskrachtmonitor ontwikkeld door de universiteiten van Leuven en Antwerpen. Dit instrument wil plattelandsgemeenten de mogelijkheid geven om op basis van objectieve gegevens en onderlinge uitwisseling hun eigen werking en beleid te verbeteren. Alle belangrijke aspecten van bestuurskracht worden hierin meegenomen: omgevingsfactoren, personeel, financiën, organisatie en communicatie. Verder zal een doorlichting (visitatie) van de meest bestuurskrachtarme plattelandsgemeenten gebeuren om de specifieke knelpunten en mogelijkheden te bespreken. De bestuurskrachtmonitor zal in het komende jaar verder ontwikkeld worden en uitgetest bij een vijftiental plattelandsgemeenten. In de komende jaren kan hij dan ruimer toegepast worden.

- Mobiliteit: oneigenlijk gebruik van lokale wegen in het landelijk gebied

Binnen het ruime thema van mobiliteit op het platteland besliste het IPO om in eerste instantie te focussen op het oneigenlijk gebruik van lokale wegen (type III). Hierbij wordt uitdrukkelijk gekozen voor het aanreiken van concrete oplossingen aan de (meestal gemeentelijke) wegbeheerder. De themagroep werkt aan een voorbeeldenboek waarin initiatieven rond weginfrastructuur, ruimtelijke context en landschappelijke inrichting worden opgenomen. Doel is de wegbeheerders in Vlaanderen in het voorjaar van 2011 een portfolio van mogelijkheden te kunnen presenteren waarbij ze, afhankelijk van de concrete situatie, een geschikte remedie kunnen inzetten. De initiatieven uit het voorbeeldenboek kunnen ook als leidraad door lokale besturen gebruikt worden. Dit kan gebeuren aan de hand van de opmaak van functietoekenningsplannen voor lokale wegen. In het kader van Doelstelling 2 EFRO wordt momenteel de laatste hand gelegd aan dergelijke functietoekenningsplannen in het pilotgebied De Westhoek.

- Regulier onderhoud van landschappelijke infrastructuur: modelproject LOB

De themagroep stelde vast dat er op heel wat plaatsen een gebrekkige regie is tussen de verschillende uitvoerders van regulier onderhoud van landschappelijke infrastructuur. De themagroep werkte hierop een instrument uit, het Loket Onderhoud Buitengebied (LOB), dat aan de Vlaamse Regering werd meegedeeld.

In het komende jaar zal op enkele plaatsen gestart worden met de oprichting van een LOB. Uit deze pilootprojecten zal blijken hoe de coördinatie geoptimaliseerd kan worden zodat het landschappelijk onderhoud op een regelmatige en efficiënte wijze gebeurt. Deze projecten kunnen via het PDPO II gefinancierd worden.

- Hergebruik leegstaande gebouwen op het platteland

De themagroep rondde eerder dit jaar een verkennende studie af die aantoont dat er een groot aantal zonevreemde economische activiteiten, vaak met een aanzienlijke ruimtelijke impact, ontstaan in het landelijk gebied. Om nieuwe economische dragers op het platteland de kans te geven zich duurzaam te ontwikkelen, zijn oplossingen voor deze problematiek dan ook noodzakelijk. Samen met de bevoegde collega's van de Vlaamse Regering zal ik werken aan een instrumentarium dat deze ontwikkelingen begeleidt.

- Bereikbaarheid & kwaliteit van voorzieningen in landelijke gebieden: deelthema 3: gezondheid Het IPO-advies rond bereikbaarheid en kwaliteit van gezondheidsvoorzieningen werd gefinaliseerd en goedgekeurd door de Vlaamse regering. Hierin wordt ingegaan op de thema's preventie, eerstelijnsgezondheidszorg, betaalbaarheid, mobiliteit en woonzorg vanuit het oogpunt van kwetsbare groepen op het platteland. De aanbevelingen worden door de bevoegde collega voor Volksgezondheid, waar mogelijk en opportuun, meegenomen in het volksgezondheidsbeleid.

- Ruimtelijke transformaties van het agrarisch bedrijvenlandschap: agrarische architectuur

Op een druk bijgewoonde studiedag in het voorjaar van 2010 werden de resultaten van het onderzoek rond de schaalvergroting en industrialisatie van agrarische stallen en hun landschappelijke inbedding voorgesteld. De beleidsaanbevelingen die hieraan gekoppeld zijn, worden op dit ogenblik uitgewerkt door een expertengroep, geleid door het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO). De rapportering van deze expertengroep is in 2010 voorzien.

- Stilte en rust als collectieve waarde

In de afgelopen jaren werkte het IPO rond dit thema samen met de departementen Leefmilieu Natuur en Energie, Cultuur en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voor de organisatie van studiedagen om stilte en rust in zijn verschillende facetten als plattelandskwaliteit onder de aandacht te brengen. Ook werden enkele pilootprojecten rond dit thema ontwikkeld.

In het komende jaar zal de themagroep een advies afwerken voor de uitbouw van een doordacht stiltebeleid. Dit advies zal ook suggesties formuleren om Stilte en rust te integreren in (inrichtings)projecten als aandachtspunt voor meer welzijn.

- Hinderbeperking van Lawaaiige recreatiesporten

De IPO-themagroep werkte adviezen uit voor twee soorten recreatiesporten: paramotoren en quads. Voor paramotoren bereiden de bevoegde federale diensten een nieuw Koninklijk Besluit voor. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met het IPO-advies. Van zodra een nieuwe federale regering gevormd wordt, zal ik deze problematiek bij de nieuwe bevoegde minister onder de aandacht brengen om dit KB te voltooien.

Om ervaringen en beleidsinitiatieven van lokale besturen en politiezones over de problematiek rond quads uit te wisselen, organiseerde het IPO in 2009 een studiedag. In samenwerking met gemeenten en provincies werden hierop enkele voorstellen gedaan aan de bevoegde federale minister. Ook hier zal ik verdere actie ondernemen van zodra een nieuwe federale regering gevormd is.

In 2010 werden eerste voorbereidende gesprekken gevoerd over de oprichting van een Platform voor Plattelandsonderzoek. Hierbij werd nagegaan in welke mate kan samengewerkt worden met het

bestaande Platform voor Landbouwonderzoek en de onderzoeksinstellingen. Het Platform moet bijdragen tot een goede doorstroming van kennis en kunde tussen onderzoek, praktijk en de verschillende sectoren op het platteland. Het kan het IPO en andere beleidsinitiatieven en projecten voeden vanuit relevant en gecoördineerd wetenschappelijk onderzoek. Op korte termijn zal initiatief genomen worden om dit Platform concreet gestalte te geven.

8.3.2. Het opzetten van horizontale projectinitiatieven op Vlaams niveau

In het jaar van de armoedebestrijding besteedt ook het plattelandsbeleid extra aandacht aan de specifieke armoedeproblematiek op het platteland. Deze is immers veel minder zichtbaar dan in de steden en verdient een andere aanpak. Om een aantal kernproblemen m.b.t. plattelandsarmoede aan te pakken, ondermeer terugtrekkende diensten en voorzieningen en vervoersafhankelijkheid, zal worden ingezet op een interbestuurlijke en beleidsdomein overschrijdende afstemming en samenwerking.

Om de sociale netwerken op het platteland te versterken en het isolement van mensen in armoede te doorbreken, werd in navolging van de succesvolle projecten in kader van de oproep ‘zorgnetwerken in rurale omgeving’ een nieuwe oproep georganiseerd waarbij deze zorgnetwerken ondersteund kunnen worden voor de specifieke doelgroepen inzake armoede. Er wordt hiervoor een bedrag van 110.000 euro. De projectvoorstellen zullen na beoordeling in het najaar van 2010 in 2011 in uitvoering gaan.

Het project ‘DORPinZICHT wordt stilaan een vaste waarde bij participatieve dorpsontwikkeling. Daartoe werd in 2010 financiële ondersteuning toegekend aan de vzw Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen, die in een aantal dorpen in Vlaanderen de methodiek in diverse fasen ondersteunt. In deze context zal onderzocht worden welke instellingen en organisaties deze methodiek in de eigen werking kunnen toepassen, zodat het instrument vanaf 2011 structureel zou kunnen worden ingezet.

In de vorige legislatuur werd een beleidsvisie inzake de paardenhouderij opgemaakt en een Vlaams actieplan voor Paardenhouderij uitgewerkt. De vzw Vlaams Paardenloket werd in 2009 opgericht en speelt daarin een belangrijke rol. De werking van het paardenloket werd in 2009 ook financieel verzekerd voor de komende jaren.

De nood aan een aanspreekpunt bleek wel degelijk zeer groot. Los van mondelinge beantwoorde vragen aan de telefoon, op beurzen en bij voordrachten klopten in één jaar tijd meer dan 1.000 paardenliefhebbers aan bij het loket voor een schriftelijk advies. Hun vragen betroffen zeer diverse onderwerpen, zoals ruimtelijke ordening (23%), identificatie en voedselveiligheid (17%), transport (10%) en het opstarten van een onderneming (10%). Maar het loket zal niet enkel haar rol als informatiesteunpunt voor alle geledingen van de paardenhouderij verder uitbouwen, het staat ook in belangrijke mate in voor de uitvoering en bijsturing van het Vlaams actieplan voor de paardenhouderij.

In het najaar van 2010 wordt een tweede sectordag georganiseerd, die zich vooral zal richten tot de lokale besturen. De thema's zijn ruimtelijke ordening en gebruik van trage wegen. Er wordt eveneens een veiligheidscampagne opgezet, die bestaat uit 2 luiken. Het eerste luik is gericht op de ruiter, zowel op de rijpiste als tijdens buitenritten. In een tweede fase wordt gefocust op het gedrag van de andere weggebruikers ten aanzien van ruiter en paard. In het voorjaar van 2011 zal hier rond een mediacampagne plaats vinden.

De praktijkgids voor buurtwinkels in landelijke omgeving, opgesteld op basis van gerealiseerde projecten, en die hebben geresulteerd in aanbevelingen voor de diverse bestuursniveaus, zal meegenomen worden in de totstandkoming van de visie over ‘Winkelen in Vlaanderen’ waartoe het Regeerakkoord zich in 2009 geëngageerd heeft.

Er zal nagegaan worden welke rol het Vlaamse plattelandsbeleid kan opnemen om de totstandkoming van een alternatieve financiering van het landschap te promoten en te faciliteren. Daartoe zal ondermeer vertrokken worden vanuit de resultaten van het lopende EU-project ‘Thought 4 Food’. Dit

project brengt een overzicht van de verschillende mogelijke pistes om private partners financieel te betrekken in de uitvoering van de globale landschapsvisie.

8.3.3. Het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten

Het plattelandproject 'de Merode, prinsheerlijk platteland' wordt verder uitgevoerd. Naast een set van inrichtings- en beheersinstrumenten, worden initiatieven genomen gericht op de plattelandseconomie en 'regional branding'. Dat laatste behoort tevens tot de prioriteiten in het kader van het Doelstelling 2 programma dat door EFRO wordt gefinancierd. Omdat het project ook een proeftuin is voor innovatieve en participatieve concepten, maakt het ook deel uit van een Interreg IV B project (Collabor8). In navolging van eerdere projectoproepen voor korte termijn projecten, worden ook in 2011 acties gefinancierd die worden opgezet door de talrijke lokale actoren die actief zijn in het gebied.

Het project krijgt navolging in andere regio's waar de context om tot een algemene verbetering van de omgevingskwaliteit te komen complex is. Projecten zoals 'De Wijers', Schelde-Leie en het Scheldelandschapspark werden opgestart. Projectoproepen voor korte termijn initiatieven die door lokale actoren worden ingediend en uitgevoerd, zijn gelanceerd; de uitvoering ervan zal in 2011 plaatsgrijpen. Voor deze projectgebieden worden ook integrale visies uitgewerkt en zullen programma's voor uitvoering worden voorbereid via een set van instrumenten.

In uitvoering van het PDPO II 2007 – 2013 werden ook in 2010 tientallen waardevolle projecten goedgekeurd. Sinds 2007 tot nu zijn maar liefst 435 projecten op het Vlaamse platteland goedgekeurd, waar een Vlaamse financiering (Vlaamse overheid en provincies samen) van 24 miljoen euro tegenover staat.

Deze projecten geven uitvoering aan de doelstellingen inzake lokale leefbaarheid, toerisme en recreatie, dienstverlening op het platteland, landelijk erfgoed, communicatie en opleiding en worden zowel door Europa, de Vlaamse als de provinciale overheid ondersteund.

Ook in 2011 zijn de middelen verzekerd om talrijke projectvoorstellen ter goedkeuring voor te leggen.

Brussel,

Kris Peeters,

minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid

Bijlage 1: Regelgevingsagenda

Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Vereenvoudiging?	RIA?	Contactpersoon
<p>Besluit tot aanpassing van de subsidiëeringsvoorwaarden VLIF</p> <p>Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling en organisatie van de indeling van runderen en van geslachte varkens</p>	<p>Besluit van de VR van 24/11/2000 ivm de investeringen in de landbouw</p> <p>Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 oktober 2003 houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte volwassen runderen en het besluit van de Vlaamse Regering van 23 januari 2004 houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte varkens</p> <p>het besluit van de Vlaamse regering van 3 oktober 2003 houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte volwassen runderen</p> <p>het besluit van de Vlaamse regering van 23 januari 2004 houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte varkens</p>	2011	Aanpassing VLIF	2010		Ja	Luc Uytendewillegen
		Neen	<p>Versnipperd reglementair kader in één koepelbesluit brengen;</p> <p>Verbetering van het reglementaire kader in functie van bepaalde praktijkproblemen</p>	2011	Ja,	Ja	Wim Van Moeseke

Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Vereenvoudiging?	RIA?	Contactpersoon
Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de facultatieve etikettering van rundvlees en rundvleesproducten	Koninklijk besluit van 9 juni 1999 betreffende de etikettering van het rundvlees en van de rundvleesproducten.	Neen	Reglementair kader dat opgenomen is in een KB dat dateert van voor de regionalisering van het gros van de landbouwbevoegdheden. Dit KB behandelt in belangrijke mate federale bevoegdheden, doch in artikel 3, §5 gaat het in op een gewestelijke materie. Met het ontwerp wordt dit opgenomen in een besluit van de Vlaamse Regering	2011	Ja	Ja	Lien Jappens
Besluit van de Vlaamse Regering betreffende gespecialiseerde pluimveebedrijven	Fokkerijbesluit	Neen	Deze materie is nog geregeld in een grotendeels, m.u.v. deze materie, voor het Vlaams Gewest opgeheven KB. Hier wordt beoogd het versnipperde reglementaire kader in 1 besluit van de Vlaamse Regering op te nemen en te actualiseren.	2011	/	Ja	Hanne Geenen
Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de bescherming van geografische aanduidingen, oorsprongsbenamingen en traditionele aanduidingen van wijnbouwproducten	PDPOII en het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van eumaatregelen van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	1 januari 2011		2011	/	Ja	Maayke Keymeulen
Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van artikel 8 en 8/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van agronomiemaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	PDPOII en het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van eumaatregelen van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling	1 januari 2011		2010	Ja	Neen	Koen Willemans
Besluit van de Vlaamse Regering Agroforestry	PDPOII	2011		2011	Neen	Neen	Koen Willemans

Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Vereenvoudiging?	RIA?	Contactpersoon
Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 betreffende de biologische productie en de etikettering van biologische producten	besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 betreffende de biologische productie en de etikettering van biologische producten	/		2011	/	Neen	Vanessa De Raedt
Besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenning en subsidiëring van centra voor bedrijfsbegeleiding in de biologische landbouw	Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2001 houdende de erkenning en subsidiëring van centra voor bedrijfsbegeleiding in de biologische landbouw				/	Ja	Brigitte Becu
Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring van de deelname van landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen (bio)	PDPO II Het decreet van 3 maart 2004 inzake de subsidiëring van meer duurzame landbouwproductiemethoden en de erkenning van centra voor				/	Neen	
Ministerieel besluit betreffende de ontkoppeling van eiwithoudende gewassen		1 januari 2012		31 december 2011 goedgekeurd en bekendgemaakt in het BS	/	Neen	Jo Debaveye
Ministerieel besluit betreffende de ontkoppeling van de slachtpremie kalveren		1 januari 2012		31 december 2011 goedgekeurd en bekendgemaakt in het BS	/	Neen	Jo Debaveye
Besluit van de Vlaamse Regering ggo aardappelen	Decreet van 3 april 2009 ho rganisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde gewassen met conventionele gewassen en biologische gewassen	/	Uitvoering geven aan het decreet	2011	/	Neen	Cindy Boonen

Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Vereenvoudiging?	RIA?	Contactpersoon
Besluit van de Vlaamse Regering ggo suikerbieten	Decreet van 3 april 2009 houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde gewassen met conventionele gewassen en biologische gewassen	/	Uitvoering geven aan het decreet	2011	/	Neen	Cindy Boonen

Bijlage 2: Met redenen omklede moties

1. Met redenen omklede motie dd 10/2/2010 van de heer Jos De Meyer, de dames Els Robeyns en Tine Eerlingen en de heren Jan Durnez, Lode Ceyskens, John Crombez en Mark Demesmaeker met betrekking tot de Beleidsnota Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2009-2014.

Bij de uitvoering van het landbouwbeleid, het visserijbeleid en het plattelandsbeleid wordt rekening gehouden met deze met redenen omklede motie. Deze beleidsbrief geeft de concrete invulling van de beleidsnota weer en is daar een bewijs van.